

Kentsel Yönetişimi Müşterekleştirmenin Sınırları ve Geleceği: İzmir Kültürpark Örneği¹

Tolgahan AYDINER*
Mehmet PENPECİOĞLU**

Öz: Müşterekler, bir arada yaşamımızın koşullarını oluşturan ortak zenginliğimiz olarak tanımlanabilir. Bu makalede, müşterekler literatürünün sunduğu imkânlardan faydalanılarak, İzmir Kültürpark'ın yönetiminde, yakın geçmişte ortaya çıkan ihtilaflar çözümlenmektedir. Çalışmada, kentin kolektif belleği açısından önemli bir unsur olan mekânların, müşterekleştirme çabalarıyla daha kolay yönetilebileceği düşüncesi temel alınmaktadır. Bu çerçevede, Kültürpark'ın yönetiminde, İzmir Büyükşehir Belediyesi ile TMMOB'a bağlı meslek odaları, sivil toplum örgütleri, parkın kullanıcıları ve tabandan yurttas inisiyatifleri gibi geniş toplumsal kesimler arasında gerekli uzlaşılı ilişkilerinin sağlanamadığı ve müşterekleştirici bir yönetim anlayışının yaşama geçirilemediği saptanmıştır. Araştırmamız iki temel bulguya ulaşmaktadır. İlk olarak, Kültürpark'ın yönetişimini müşterekleştirme çabaları, Kültürpark'ın kullanımı ve işlevine yönelik aktörler arasındaki zıtlıklar/gerilimler nedeniyle çıkmaza girmektedir. İkinci olarak, Kültürpark'ın yönetimine ilişkin ihtilafların, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve çok sayıda paydaşın çabalarına rağmen çözümlenemediği ve derinleşerek varlığını koruduğu saptanmıştır. Müşterekler tartışmaları da bu ihtilaflılı ve kapsamlılı sürecin analizi için önemli bir başlangıç noktası oluşturmaktadır. Kültürpark mücadelesinin içinde yer alan seçilmiş 6 kilit kişili ile gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler,

¹ Bu çalışmada kentsel yönetim (*urban governance*) kavramı, özellikle büyük ölçekli kentlerdeki karar alma süreçlerinin çok katmanlı ve karmaşık ekolojisine gönderme yapmaktadır. “*Ekonomik, siyasal ve kurumsal açmazların*” kentsel düzeyde yarattığı gerilimler, sadece yerel yönetimlerin merkezde olduğu karar alma süreçlerini giderek zorlaştırmaktadır. Kentsel siyasetin ve kentsel düzeydeki karar alma süreçlerinin giderek daha fazla aktörün etkisiyle şekillenmesiyle, yerel yönetimlerin (*local government*) piyasa ve sivil toplum örgütleriyle kurdukları karmaşık ilişkilerin doğasını anlamlandırmak adına “kent yönetimi” (*urban government*) yerine “kentsel yönetim” kavramının daha açıklayıcı olduğu söylenebilir (Peters ve Pierre, 2012).

* Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, taydiner@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8575-1270.

** Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, mpenpecioğlu@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2107-3500.

Makale Geliş Tarihi: 25.11.2022

Makale Kabul Tarihi: 09.01.2023

araştırmamızın birincil veri kaynağını; Kültürpark ile ilgili ulusal ve yerel medyada çıkan haberler, meslek odalarının ve Kültürpark Platformu'nun hazırladıkları raporlar ve basın açıklamaları, Kültürpark'a ilişkin gerçekleştirilen çalıştayların kayıtlarına çalışmamızın ikincil veri kaynağını oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: Kültürpark, Kentsel Yönetişim, Müşterekler, Yönetişimi Müşterekleştirmek, İzmir.

The Limits and Future of Commoning Urban Governance: The Case of İzmir Kültürpark

Abstract: *The commons are defined as our common wealth that creates the conditions our life for living together. In this article, the conflicts in the recent past of İzmir Kültürpark are discussed by the theoretical perspectives of the commons literature. The study is based on the idea that spaces that are an important elements in terms of the collective memory of the city can be governed more easily with commoning perspective. In this context, our study stated that consensus between İzmir Metropolitan Municipality, chambers affiliated to UCTEA (the union of Chambers of Turkish Engineers and Architects), non-governmental organizations, users of the park and grassroots citizens' initiatives could not be realized in the context of commoning governance for Kültürpark. Our research has two main findings. Firstly, the efforts to unite the governance of Kültürpark are trapped in a vicious circle due to the contradictions/tensions between the actors regarding the use and function of Kültürpark. Secondly, the disputes regarding the governance of Kültürpark could not be resolved despite the efforts of the İzmir Metropolitan Municipality and many stakeholders and the conflicts has continued to exist by deepening. Commons literature in that sense constitute an important beginning for the analysis of this controversial/comprehensive process. Semi-structured in-depth interviews with 6 selected key individuals involved in the Kültürpark struggle are the primary; the news in the national and local media about Kültürpark, the reports and press statements by the professional chambers and the Kültürpark Platform and recording of workshops regarding Kültürpark are the secondary data sources of our research.*

Key words: Kültürpark, Urban Governance, Commons, Commoning Governance, İzmir

Giriş

Kentler, bir yandan ortak yaşamımızın temelini oluşturan müşterek varlıkları, değerleri ve ilişkileri barındırırken; diğer yandan, tüm bunların çitlendiği, piyasalaşma ve özelleştirilme süreçlerine tabii tutulduğu, derin toplumsal ihtilaflar ve siyasal mücadeleler içeriyor (bkz: Akbulut, 2017). “Müşterekler” olarak adlandırılan ve dünya üzerinde bir arada yaşamımızın maddi temellerini oluşturan tüm varlıklar/değerler/ilişkiler, bir yönüyle eşit bölüşülebilecek bir ortak zenginlik

anlamı taşıyor. Ancak diğer yönüyle bakılacak olduğunda; müşterekler, sermaye birikim stratejileri tarafından sistematik biçimde çitleniyor ve metalaştırılarak kapitalizmin gerekliliklerine uygun biçimde dönüştürülüyor. Başka bir deyişle, “*ortak zenginliğimiz*” olan tüm varlıklar/değerler/ilişkiler üzerinde bir yandan müşterekleştirici (ortak ve eşit kullanım temelinde toplumsallaştırıcı), diğer yandan ise çitleyici (özel çıkarlar için kullanımı sınırlandıran ve hâkimiyet kuran) eylemler süregidiyor (Akbulut, 2017; Bakker, 2017; Blomley, 2017; Dardot ve Laval, 2018; De Angelis, 2017; De Angelis ve Harvie, 2017; Dwinell ve Olivera, 2017; Stavrides, 2016, 2017, 2018). Müşterekler üzerine geliştirilen kapsamlı literatür, tüm bu müşterekleştirme ve çitleme faaliyetlerinin, bunların barındırdığı toplumsal ihtilafların ve siyasal mücadelelerin anlaşılması açısından yol gösterici olanaklar sunuyor².

Araştırmamızın odağında yer alan Kültürpark, İzmir’de çok sayıda çalışmaya konu olmuş son derece değerli bir kentsel alandır. Kentsel kimlikten kolektif belleğe (Baydar, 2015; Gönlügür ve Sezer, 2020; Pasin vd., 2015) kent planlama tarihinden mimari özellikleri ve peyzaj niteliğine kadar (Alpay vd., 2013; Altan, 2015; Can ve Durmaz-Drinkwater, 2015) çeşitlenen çok sayıda çalışma, Kültürpark’a ilişkin önemli bilgiler ortaya koymuştur. Öte yandan, Türkiye’de müşterekler üzerine artan ilgiyle, Kültürpark’ı ‘müşterekler’ tartışmalarıyla birlikte ele alan çalışmalar da ortaya çıkmıştır (Penpecioglu, 2019; Hazar Kalonya ve Öztürk, 2021). Söz konusu çalışmalar, odak noktaları farklı olsa da çoğunlukla Kültürpark’ın İzmir kent belleğine ve kentin mekânsal gelişim-dönüşüm süreçlerine etkilerini ele aldı. Öte yandan, Kültürpark’ın bir “*işletim senaryosunun*” (Pasin vd., 2015) bulunması gerektiğine dair çeşitli vurgular da gündeme geldi (Tekeli, 2018). Ancak bu değerli önerilerin ve çalışmaların açıkta bıraktığı, halen aydınlatılmayı bekleyen çok önemli bir konu var: Bir kentsel yönetim sorunsalı olarak Kültürpark.

Makalemiz, İzmir kent merkezinde rant oluşturma değeri oldukça yüksek olan, kent belleğinde önemli bir yer tutan Kültürpark’a yönelik olarak, 2014 sonrasında farklı aktörler nezdinde ortaya çıkan ihtilafları/gerilimleri, ‘müşterekleştirme’ tartışmalarının ışığında yeniden ele almaktadır. Diğer yandan

² Müşterekler üzerine tartışmalar, son yıllarda Türkçe literatürde de ciddi bir ivme kazanmış durumda. Bu tartışmanın köşe taşları, Türkçe derleme bir kitapta (Adaman vd., 2017) kapsamlı biçimde ele alındı ve konuyla ilgili temel eleştirel eserler Türkçe’ye çevrildi (Dardot ve Laval, 2018; Stavrides, 2016, 2018; Wallsajper, 2015). Ayrıca müşterekler meselesini odağına alan dergilerin özel sayıları yayımlandı (Felsefelogos, 2018; Praksis, 2019). Öte yandan, Türkiye’de kentsel/toplumsal hareketleri, kentsel ve kırsal müştereklerin korunması çabalarını ve çevre hareketlerinin siyasal/toplumsal tezahürlerini müşterekler perspektifinden ele alan kapsamlı bir literatür oluşmaya başladı (Adaman vd. 2017; Akbulut, 2017; Akçay ve Kocagöz, 2018; Aydın, 2021; Bayrak, 2021; Bayraktar, 2020; Ergen, 2019; Erkin vd., 2018; Çelik ve Ergenç, 2018; Çoban, 2018; Erdoğan vd. 2018; Hazar ve Velibeyoğlu, 2018; Hazar Kalonya ve Öztürk, 2021; Fırat, 2011, 2015, 2019; 2022; Genç, 2019; Penpecioglu, 2019; Özınanır, 2013; Koçak, 2019; Toprak ve Ertaş, 2020; Yıldırım, 2018).

makalemizde, Kültürpark'ın yönetimine ilişkin mevcut uygulamalarda ortaya çıkan ihtilafların karmaşık, çelişkili ve düzensiz doğasını anlamak için 'müşterekler' ve 'müşterekleştirme' tartışmalarının açıklayıcı olduğu iddia edilmektedir. Çalışmamız, müşterek varlıkların/alanların dayandığı topluluklar için geleneksel yönetim modellerinin tepeden inmece anlayışlarının dışında, aşağıdan yukarıya yeni katılım biçimleri üretmenin ve bunu "piyasa disiplini" (*rule of market*) (bkz: Theodore vd., 2012) dışında yeni alternatif mekanizmalarla inşa etmenin, yerel yönetimler için giderek zaruri bir hale gelmesi gerektiğini savunmaktadır (Carrozza ve Fantini, 2016). Zira piyasa odaklı yönetim mantığı, kamunun karar alma gücünü çoğunlukla piyasa güçlerine devretmekte ve bu sürecin yarattığı katılımcılık çoğunlukla "anti-demokratik" bir hal alabilmektedir (Ayman Güler, 2003: 115). Bu bağlamda makalemiz, kentin kolektif belleğinde önemli bir kurucu unsur olan alanların (parklar, meydanlar vb.) tüm kentlileri iştirakçi olarak kabul eden müşterekleştirme çabalarıyla daha kolay yönetilebileceğini (Leitheiser, vd., 2022; Russell vd., 2022) iddia etmekte ve Kültürpark'ın çoğulcu ve katılımcı bir anlayışla yönetilebilmesinin koşullarını (Pasin vd., 2015) tartışmaya açmaktadır. Zira müşterekler literatürünün de vurguladığı üzere, kentsel ya da ekolojik varlıklar kendine has özellikleriyle müşterek değillerdir. Aksine, müşterek varlıklar (parklar, mahalleler, meydanlar, vb.) birçok iştirakçiyi bünyesine alabildiği sürece müşterek hale gelmekte ve bunu da müşterekleştirme süreçleri biçimlendirmektedir (bkz: Gibson-Graham vd., 2013, 2016; De Angelis, 2017). Müşterekler literatürünün gösterdiği biçimde, mekânın metalaşmasına karşı, alternatif bir kentsel tahayyülün inşasında kentsel yönetişimin de *-farklı toplumsal grupların karar alma süreçlerine dâhil edilerek-* müşterekleştirilebileceğini (Hannachi vd., 2017; Leitheiser, vd., 2022; Russell vd., 2022) iddia eden bu çalışma, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin (İzBB) temel aktör olduğu ve ihtilafların merkezinde konumlandığı sürecin kısıtlılıklarını ve geleceğini tartışmaya açmaktadır. Makalemizde, 'Giriş' kısmından sonraki birinci başlıkta, müşterekler ve müşterekleştirme kavramlarının temel çerçevesi ele alınmıştır. İkinci başlıkta, Kültürpark'ta 2014 sonrası ortaya çıkan ihtilafların genel hatları ortaya konmuştur. Üçüncü başlıkta, kentsel yönetişimi müşterekleştirmenin sınırları, Kültürpark'ta farklı aktörlerin söylemlerinin ve faaliyetlerinin derinlemesine çözümlenmesiyle tartışılmıştır. Dördüncü başlıkta, Kültürpark'ın yönetimine dair ihtilaflı sürecin çok-katmanlı, belirsiz ve çelişki yüklü niteliği irdelenmiştir. Genel değerlendirme ve sonuç kısmındaysa, Kültürpark'ta yönetişimi müşterekleştirmenin sınırları ve geleceği ele alınmış ve çalışmanın temel bulguları, kavramsal çerçeveye ilişkilendirilmiştir. Kültürpark mücadelesinin içinde yer alan seçilmiş 6 kilit kişi ile gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler araştırmamızın birincil veri kaynağını; Kültürpark ile ilgili haberler, meslek odalarının ve Kültürpark Platformu'nun hazırladıkları raporlar/basın açıklamaları, Kültürpark'a ilişkin gerçekleştirilen konferansların ve çalıştayların bulguları/kayıtları/raporlarıysa (Kültürpark Çalıştayı, 2018; Arama Konferansı, 2019), araştırmamızın ikincil veri kaynaklarını oluşturmaktadır.

Kavramsal Çerçeve: Yönetişimin Müşterekleşmesi

Müşterekler üzerine kapsamlı literatür, kentsel siyasetin ihtilaflı konularını çözümleyebilmemiz için bizlere önemli imkanlar sunuyor. Kapitalizme rağmen varlığını sürdürebilen müşterekleri ele alan ‘eleştirel literatürün’ temel vurgularından biri, müşteregin sabit bir varlık olmadığı yönünde (Gibson-Graham vd., 2013, 2016; De Angelis, 2017). Söz konusu yaklaşıma göre müşterekler, “*kurucu toplumsal pratiklerle*” (Caffentzis ve Federici, 2017: 141) ortaya çıkmakta ve müştereklerin gerçek değeri, bu varlıkların/alanların topluluklarla kurduğu ilişkiye dayanmaktadır (Caffentzis ve Federici, 2017; Gidwani ve Baviskar, 2017). Elbette müşteregin toplumsal ilişkilere bağlı olarak yeniden üretilmesi, “*müşterekleştirme*” tartışmalarını gündeme getirmektedir. Müşterekleştirme, kamu ve özel mülkiyetin yarattığı sınırları ve kuralları aşmaya yardımcı olan ve çitlemeye karşı alternatif bir alan oluşturan bir eylemlilik halidir (Fırat, 2011, 2018, 2022; Caffentzis ve Federici, 2017). Bu nedenle söz konusu kavram, Linebaugh’a göre (2008: 279) bir isim olmaktan ziyade bir “*süreç ve fiildir*”. Müşterekleştirmenin bir fiil ve süreç olması, müşteregin karmaşık ve ilişkiyel bir varlık olmasıyla ilintilidir ve “*farklı zamanlarda, mekânlarda ve mücadelelerde*” müşterekleştirme bu mücadeleyi ve birlikteliği (yeniden) üretir (Chatterton, 2017: 205; Yıldırım, 2018). Böylelikle müşterekleştirme, bir fiil ve emek gücü olarak, iştirak etmeyi ve katılımı birbirlerinden ayrılmaz iki süreç olarak konumlandırmaktadır (Linebaugh, 2014: 15; Gilmore, 2017: 40). Elbette bu süreç, doğrusal olmayacak biçimde, “*parçalı, düzensiz ve oldukça uzun bir zaman aralığında*” gerçekleşebilecektir (Gibson-Graham vd., 2016: 208).

Müşterekler, kapitalist tahayyülün ötesinde, kurucu siyasal ve toplumsal pratiklerin ortaya çıkması için de önemli bir başlangıç noktasıdır (Dardot ve Laval, 2018: 9). Fakat herhangi bir ekolojik ya da kentsel varlığın müşterek olmasını, söz konusu varlığın doğal özellikleriyle ya da ortak kullanımıyla/faydasıyla ilişkilendirmek, bu varlıkların/alanların sadece belirli toplumsal grupların çıkar(lar)ı için çitlenmesi ihtimalini de kuvvetlendirecektir (Bakker, 2017; Dardot ve Laval, 2018). Caffentzis ve Federici’nin de (2017: 137) belirttiği biçimde piyasanın karşısında değil de yanında yer alan müştereklerden de söz etmek mümkündür. Elbette mülkiyet biçimlerine bağlı olarak sermayenin müşteriğe el koyma biçimleri farklılık gösterebilmektedir ve müşterekler, dünyayı sadece özel ya da kamusal mülkiyet kategorileri bağlamında ele almanın sınırlayıcılığını aşacak bir potansiyel taşımaktadır (Hardt, 2017). Özetle, müşterekler tartışmasını eleştirel biçimde ele alan literatürün bir yönü (Adaman vd., 2017; Hardt ve Negri, 2013; Hardt, 2017; Bakker, 2017; Blomley, 2017) çoğunlukla mülkiyet temelli bir tartışmayı başlangıç noktasına almaktadır (Gibson-Graham vd., 2016).

Müşterekleştirmeyi, kapitalizm-sonrası siyasetin bir parçası olarak gören ve mülkiyet temelli müşterekler vurgusu yerine, müşterekleştirmenin dinamik ve ilişkiyel yönüne vurgu yaparak (Gibson-Graham vd. 2013, 2016), herhangi bir

mülkiyet biçiminde müşterekleştirmenin dönüştürücü potansiyeline ve olumlu çıktılarına vurgu yapan çalışmalar da bulunmaktadır (Dombrosvski vd. 2019; Healy vd., 2021; Gibson-Graham vd. 2013, 2016; Williams, 2018). Söz konusu tartışmaların zihin açıcı yönü, 21. yüzyılda müşterekleştirme süreçlerinin daha karmaşık bir hal almasına koşut olarak, kapitalist kentleşme süreçlerinin içerisinde, kamu ya da özel mülkiyet fark etmeksizin var olabilen müşterekleştirme süreçlerine odaklanmasıyla ilişkilidir. Gibson-Graham vd.'nin (2013, 2016) sermaye merkezli yaklaşımlar olarak ifade ettikleri salt mülkiyet temelli tartışmalar, müşterekler tartışmasını kamusal mülkiyetin alternatifi olarak konumlandırırlar. Fakat yazarlara göre bu durum siyaseti (ve elbette siyasal olanı) çitleme ve özelleştirme karşıtı bir alana hapsedmektedir. Söz konusu tartışma, müşterekleştirmenin düzensiz bir nitelik taşıdığını, dağınık ve parçalı bir niteliğe ve farklı ritimlere sahip olduğunu ve farklı mülkiyet biçimlerinde ortaya çıkabildiğini vurgular (Gibson-Graham vd., 2016: 208). Kapitalizmin tahrip edici özelliklerini reddetmeyen ve bu doğrultuda alternatif bir yaklaşım yaratmaya çalışan bu yaklaşıma göre, toplumsallığı ve birlikte hareket etmeyi vurgulayan müşterekleştirme, *“toplumsal hareketlerden teknolojik gelişmelere, insan toplulukları kadar insan olmayan varlıkları da”* içeren oldukça kapsayıcı bir bağlama sahip olmalıdır (Gibson-Graham vd. 2013, 2016). Zira bu bakış açısına göre, mülkiyet temelli tartışmalar toplumu (toplumsal olanı) belirli (sınırlayıcı) kategoriler etrafında açıklamaya gayret etmektedir. Fakat kapitalizm-sonrası siyaset bağlamında ortaya çıkan müşterekleştirme, toplumsal olanın ilişkisel olma durumuna daha kuvvetli bir vurgu yapmaktadır (Gibson-Graham vd., 2016: 206).

Böylelikle, bu zihin açıcı tartışmanın vurguladığı müşterekleştirme, kapitalist kentleşme süreçlerinin daha karmaşık ve çelişkili olduğu 21. yüzyılda *“siyasi seçenekleri”* genişletmek için bir alternatif olarak konumlanır (Gibson-Graham vd., 2016: 198). Yazarlara göre bu noktada önemli olan *“yönetilmemiş kaynakların”* müşterekleştirme süreçleriyle nasıl dönüştürülebileceğini ortaya çıkarmaktır. Söz konusu yaklaşım, *“a.) bir kaynağa kimlerin ulaşım sağladığını, b.) kaynağın kimler tarafından kullanılabilmesini, c.) bu kaynaktan kimlerin fayda sağladığını, d.) kaynağın korunmasına kimlerin özen gösterdiğini ve e.) tüm bu süreçlerde sorumluluğun hangi aktörler tarafından paylaşıldığını”* gündeme getirir (Gibson-Graham vd. 2013, 2016). Örneğin, bir kaynağa ulaşımın oldukça geniş ve paylaşılmaya açık olması, kaynağın kullanımının topluluk üyeleri tarafından sağlanması, kaynağın kullanımının sağladığı faydanın topluluğun üyeleri ve çok geniş kesimler tarafından paylaşılması, kaynağın korunmasının topluluk üyeleriyle gerçekleştirilmesi ve sorumluluğun topluluk üyelerinin iradesiyle ortaya konması, farklı mülkiyet örüntüleri içerisinde ortaya çıkabilecek bir müşterekleştirme süreci yaratabilecektir (Gibson-Graham vd. 2016: 197). Bu bağlamda müşterekleştirme, *“erişim ve kullanım için kurallar veya protokoller oluşturmayı, bir kaynağa özen göstermeyi ve onun sorumluluğunu kabul etmeyi ve faydaların başkalarının iyiliğini hesaba katan şekillerde dağıtılmasını içerir”* (Gibson-Graham vd. 2016: 196).

Kamunun bir “*ortak zenginliğe*” işaret ettiği vurgusunda bulunan müşterekler tartışmaları (Hardt ve Negri, 2013: 75-76; Caffentzis ve Federici, 2017: 142) bu sürecin temsili demokrasinin krizlerinin aşılması noktasında bir fırsat olduğunu iddia eder (Dardot ve Laval, 2018: 475-482). Zira müşterekğin inşasında, yatay ve demokratik bir yönetim modelinin ve toplumsal ilişkilerin/sistemin önemi büyüktür (De Angelis, 2017: 263). Bu süreç kaçınılmaz biçimde “*yönetim süreçlerini müşterekleştirme*” tartışmalarını da içermektedir (Lang, 2018; Leitheiser, vd., 2022). Örneğin Hardt ve Negri (2013: 76) kamusalda müşteriğe geçişin yaratabileceği krizin ancak ortak kullanımı mümkün kılacak bir yönetim sisteminin kurulmasıyla mümkün olabileceğini savunmaktadırlar. Leitheiser vd.’nin (2022) Almanya’da FPC’lerin (*Food Policy Councils/Gıda Politikaları Meclisleri*) yönetişimi müşterekleştirme potansiyellerini tartışan çalışması da müşterekleştirmeyi, kurumların kamu yararına çalışacak şekilde yeniden tasarlanması olarak ele almakta ve yurttaşların kendilerini örgütleyebilme becerilerinin kamu açısından yönetimi iyileştirmek için önemli bir fırsat yarattığını iddia etmektedir. Healey vd. (2021: 310) için de müşterek varlıklar ancak onları müşterek biçimde kullanabilen topluluklarla ve “*onları yönetecek kuralların inşasıyla*” mümkün olabilecektir. Dardot ve Laval (2018: 475-482) için de yönetimin müşterek hale gelmesi, herhangi bir alanı/varlığı kullanan insanlar arasındaki eylemlerin ve ilişkilerin çitlenemez bir bağlama oturtulabilme ihtimalini görece çoğaltabilecektir. Gibson-Graham vd.’ne (2016: 193-195) göre de ilişkisel ve kapsayıcı bir kavram olarak müşterekleştirme, herhangi bir kaynağa erişim ve kullanım için belirli “*kurallar oluşturmaya*” ve “*kurumsal düzenlemeler*” inşa etmeyi içermektedir. Devlet ve piyasanın yanına üçüncü bir alan olarak müşterekleri koyan Bollier ve Weston (2012: 350) için de üçlü bir yönetişim (green governance) neoliberalizmin tahrip edici sonuçlarını azaltabilecek ve “*topluluğa dayalı*” ilişkileri mümkün kılacaktır. Chatterton’a (2017) göre de kentsel müştereklerin inşasında, yeni toprakların ve kaynakların ele geçirilmesi kadar, yeni yönetim ve kontrol süreçlerinin üretilmesi de oldukça önemlidir.

Bu tartışmaları somut örneklerle de desteklemek mümkün. İtalya’da 2000’li yıllarda suyun metalaşmasına yönelik toplumsal hareketlerin, 2011 yılında yapılan referandumla sağladığı yasal kazanımın ilk uygulayıcısı olan Napoli Belediyesi’nin kurduğu ABC Napoli isimli şirket önem taşımaktadır. Belediye Meclisi tarafından yönetilen, kar amacı gütmeyen, faaliyetleri katılımcı süreçlerle Kent Konseyi tarafından tasarlanan ve yönetiminin teknik uzmanlardan ve sivil toplum örgütlerinden seçilmiş kişilerce oluşturulduğu bu özel girişim, karar alma ve yönetim süreçlerini aktif yurttaş katılımıyla şeffaf biçimde müşterek hale getirmeyi amaçlamıştır (Hannachi vd., 2017). Böylelikle hem kurumsal yeniliği hem de kolektif farkındalığı arttırmayı hedefleyen ABC Napoli, sivil toplum kanadından gelen aktivistlerin siyasal ve yönetsel süreçlerin tamamına iştirak ettiği çoğulcu ve müşterekleşmiş bir yönetimin yerel bağlamda deneyimlenmesine zemin hazırlamıştır (Carrozza ve Fantini, 2016). Böylelikle Napoli örneği, temsili

demokrasinin krizinin aşılması adına, geleneksel kamu mülkiyetinin ve idaresinin dışına çıkabilmeyi ve ‘müşterek varlıklar’ ile ‘katılımcı demokrasi’ arasında ilişki kurabilmeyi mümkün kılıyor (Dardot ve Laval, 2018: 479). Kuzey Manchester ve Doğu Salford’da kent parkları üzerine yapılan bir alan araştırmasının (Gilmore, 2017) bulguları da farklı birçok etnik ve dini unsuru bünyesinde barındıran ve farklı işlevlere sahip olan kent parklarındaki temel eksiğin, parkların ortak kullanımını sürdürülebilir hale getirme gücü bulunan Kent Konseyi’nin etkin çalışmamasıyla ilişkilendiriyor. Yerel yönetimin ‘müştereklik’ yaratmada etkin bir paydaş olmaması ve park yöneticilerinin yeterli donanıma sahip olmadığı algısı, parktaki iştirakçilerin “topluluk katılımına” mesafeli durmasına da zemin hazırlamıştır (Gilmore, 2017: 42-43). İngiltere’de Cheetham Park özelinde yapılan bir saha araştırması da müştereklere dayalı ilişkilerin sürekliliğini, yerel yönetimin kolaylaştırıcı bir rol üstlendiği etkin ve kolektif bir yönetim modelinin hayata geçirilmesiyle ilişkilendirmektedir ve park yönetimine dair süreçlerin (kültürel mirasın korunması, temizlik, mali konular vb.) sağlıklı biçimde sürdürülmesi için zaruri bulmaktadır (Lang, 2018). Makalemizin sonraki kısımlarında, yönetişimi müşterekleştirme tartışmaları, Kültürpark’ın yönetim sorunsalıyla birlikte ele alınacaktır.

Kentsel Müzakereden Siyasal/Toplumsal Mücadeleye: Kültürpark’ta 2014 Sonrası Neler Oldu?

Kültürpark’ın güncel yönetsel dinamikleri incelendiğinde, özellikle 2014 yılı ile başlayan bir kırılma dikkat çekmektedir. 2014 yılında, İhtisas Fuarları faaliyetlerinin Kültürpark’tan Gaziemir’de kurulan yeni fuar alanına taşınması, Kültürpark’ın geleceğine dair tartışmaları alevlendirmiştir (Sözcü, 8 Aralık 2014). Söz konusu dönemde, Aziz Kocaoğlu başkanlığındaki İzBB’nin (meslek odalarını ve çeşitli sivil toplum örgütlerini içeren) kentin çeşitli aktörlerinin katılımıyla düzenlediği Ortak Akıl toplantılarında, Kültürpark’ın geleceğine ilişkin görüşler, fikirler ve beklentiler ele alındı (Anayurt, 28 Mayıs 2014). Bu toplantılarda, Kültürpark için bir vizyon belirlenmesi, bu vizyonun kentin farklı aktörleri tarafından katılımcı biçimde tasarlanması ve Kültürpark’ın ‘fuar’ ve ‘park’ işlevlerinin ayrılması gerektiği yönündeki düşünceler masaya yatırıldı (Tekeli, 2018: 114). Kültürpark için katılımcı bir yönetim yapılanması oluşturma yönündeki bu girişim, kısa süre içerisinde gittikçe derinleşen ihtilaflara yerini bıraktı. Nisan 2016’da İzBB ‘Kültürpark Revizyon Projesi’ni Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’na sundu (İzgazete, 18 Ağustos 2017). 13 Mayıs 2016 tarihinde ise Kültürpark Projesi’nin İzmir’deki paydaşlarla tartışılması için tekrardan kapsamlı bir toplantı yapıldı (Tekeli, 2018: 115). Ancak bu toplantı, meslek odalarından ve sivil toplum örgütlerinden projeye karşı ciddi tepkilerin ortaya konduğu, önemli ihtilafların yükseldiği bir toplantı olarak kayda geçti (Görüşmecisi 3). ‘Kültürpark’a Dokunma’ adındaki sivil toplum oluşumu ve daha sonrasında bu oluşum içerisinden ayrılarak şekillenen ‘Kültürpark Platformu’, 2014-2016 döneminde, İzBB’nin Kültürpark Projesi’ne karşı yükselen toplumsal

muhalefet ortamı içerisinde gelişim gösterdi (Görüşmeci 2; 3; 4; Hazar Kalonya ve Öztürk, 2021).

2016 yılının sonlarına doğru, Kültürpark için Koruma Amaçlı İmar Planı yapılması gerektiğini savunan Kültürpark Platformu, hangarların kaldırılarak yeşil alan oluşturulmasını, tarihsel niteliği bulunmayan yapıların yıkılmasını ve Kültürpark için yere-dayalı katılımcı bir yönetim modelinin oluşturulmasını içeren taleplerini kamuoyu ile paylaştı (İzgazete, 17 Ekim 2016) ve bu taleplerini dönemin İzBB Başkanı Aziz Kocaoğlu'na ilettiler (İzgazete, 18 Ekim 2016). Yine aynı dönemde, Kültürpark Platformu, Basmane Çukuru'nda yapılması planlanan ve Kültürpark'ın işlevini derinden etkileyecek olan 'Folkart Projesi'ne yönelik tepkileri de kamuoyuyla paylaştı ve Şubat 2017'de *Kültürpark Projesi Geri Çekilsin* imza kampanyası 10.000 imzayla İzBB'ye sunuldu (İzgazete, 29 Kasım 2016). Kültürpark Platformu, Temmuz 2017 tarihinden itibaren çeşitli aktivitelerin tasarlandığı *Kültürpark Buluşmaları* etkinliklerini de başlattı (Görüşmeci 2; 3).

İhtilafların giderek keskinleştiği bu ortamda, Eylül 2017'de, Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu, Kültürpark için 'Koruma Amaçlı İmar Planı' yapılması gerektiğine karar verdi. Böylece, İzBB'nin 2014 yılından itibaren hazırlayıp gündeme getirdiği, onaylanması için çaba gösterdiği Kültürpark Revizyon Projesi'nin yaşama geçirilmesi şansı tamamen ortadan kalktı. Mayıs 2018'de ise, çeşitlenen ve derinleşen tüm bu belirsizliklerin ve ihtilafların akabinde, Kültürpark Platformu tarafından Kültürpark Çalıştayı düzenlendi. Bu çalıştayda, Kültürpark'ın 'fuar' işlevinden arındırılması, hangarların kaldırılması ve o alanın yeşil alan olarak düzenlenmesi, Kültürpark'ın yönetimi için bir "meclis" oluşturulması, böylece, yere-ölgün müşterekleştirici bir yönetim modelinin yaşama geçirilmesi gibi fikirler ortaya kondu (Kültürpark Çalıştayı Raporu, 2018). Bu fikirler temelinde, 2018 Çalıştayı'na katılan ve ağırlıklı olarak meslek odalarından, üniversitelerden, Kültürpark'ı savunan sivil inisiyatiflerden temsilcilerin oluşturduğu paydaşlar, geniş bir uzlaşma oluşturabildi. Fakat 2018 Çalıştayı'nın sonrasında, Ağustos 2018'de, İzBB Meclisi'nin kararıyla Kültürpark içerisindeki İZFAŞ (İzmir Fuarçılık Hizmetleri Kültür ve Sanat İşleri Tic. A.Ş.) Binası İzmir Tınaztepe Üniversitesine tahsis edildi. Bu tahsis kararı da özellikle Kültürpark Platformu tarafından ciddi bir tepki ile karşılandı (İzgazete, 29 Eylül 2018).

2019 yerel seçimleri sonrası Kültürpark'ın geleceğine dair bazı değişim sinyalleri oluşmuştur. Nisan 2019'da, İzBB Başkanı Tunç Soyer göreve geldikten kısa bir süre sonra, İZFAŞ Binası'nın İzmir Tınaztepe Üniversitesine tahsisini içeren protokol iptal edildi (İzgazete, 18 Nisan 2019) ve kısa bir süre sonra Basmane Çukuru'ndaki büyük ölçekli projenin gerçekleştirilmeyeceği kamuoyuna bildirildi (İzgazete, 13 Mayıs 2019). Soyer'in seçim propagandalarında vurguladığı katılımcı demokrasi tartışmalarının (İzBB, 16 Haziran 2019) önemli

çıktılarından biri olan ‘Arama Konferansları’nın’³ ilkinin Kültürpark’ın geleceğini konu ederek gerçekleştirilmesi (İzgazete, 16 Haziran 2019), 2019 sonrasında, yere-özü müşterekleştirici ve katılımcı bir yönetim modeli için, ilk olumlu sinyaller olarak algılanmıştır (Görüşmeci 1; 3).

Ancak bu olumlu sinyaller kısa bir süre içerisinde yerini yeni ihtilafli konulara bıraktı. Soyer’in Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nin Kültürpark hollerine taşınması yönündeki görüşleri (9 Eylül, 12 Temmuz 2019) ve Kültürpark’ta her hafta düzenli olarak Üretici Pazarı düzenlenmesi kararı (İzgazete, 16 Ekim 2019) Kültürpark’ı savunan sivil toplum örgütleri ile arasında yeni ihtilafların oluşmasına sebep oldu. Ekim 2019’da Kültürpark’ta Üretici Pazarı’nın açılmasına karşı Kültürpark Platformu tarafından ciddi bir itiraz ifade edildi (İzgazete, 19 Ekim 2019). Kültürpark Platformu, Kültürpark’ın kullanımına yüklenen yeni işlevlerin, Soyer’in göreve geldiği ilk aylarda verdiği olumlu sinyaller ile hiçbir biçimde bağdaşmadığını belirtti (İzgazete, 19 Aralık 2019).

2021 yılının hemen başında Soyer, Kültürpark’ın geleceğine yönelik ihtilafların tümüyle çözümlenmesinin mümkün olmadığını kabul eden bir basın açıklaması yapmıştır (A3 Haber, 27 Ocak 2021). 2020-2021 yıllarında, İzBB tarafından sürdürülen ve meslek odalarının da belirli toplantılarla kısmen dâhil edildiği, Kültürpark Koruma Amaçlı İmar Planı çalışması (İzBB, 2022), 2022 yılı başında tamamlanmış ve Nisan 2022 tarihinde Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından onaylanmıştır (Ege’de SonSöz, 22 Nisan 2022). Ancak Kültürpark’ın geleceğine ilişkin ihtilafların ve mücadelelerin halen sürdüğü bilinen bir gerçektir. Kültürpark’ın yakın geçmişine ilişkin 2014-2022 arasındaki bu süreç, bizlere Kültürpark’ın yönetimini müşterekleştirme yönündeki girişimlerin nasıl başarısız olduğunu ve kısır döngülere hapsediğini göstermektedir. 2014 ve 2019 yıllarında İzBB yönetimince ortaya konan katılımcı çabalar, 2015-2016 ve 2019 sonrasındaki gelişmeler neticesinde, önemli ihtilaflarla karşılaşmıştır. Sonraki başlık bu ihtilafları çeşitli yönleriyle tartışmaktadır.

Kentsel Aktörlerin Farklılaşan Kültürpark Tahayyülleri ve Kahçulaşan İhtilafları

Kültürpark’ın müşterek ve çoğulcu bir yaklaşımla yönetilmesinin önündeki engellerden en önemlisi, Kültürpark’ın kullanım ve işlevine yönelik olarak aktörlerin farklı tutumlarıyla ilgilidir. Fuar faaliyetlerinin varlığını sürdürmesi, park işlevinin etkinliğini yitirmesi, hangarların kullanımı ve taşınması, taşıma kapasitesini aşan kullanımlar, kazandırılmak istenilen yeni işlevler vb. çok sayıda

³ Arama Konferansı’nda ortaya çıkan görüşlerin ve önerilerin Kültürpark Projesi’ne dâhil edilmesini isteyen İzBB, ilgili Koruma Kurulu Müdürlüğü’ne bir yazı yollamış ve Proje’nin tekrardan İzBB önderliğinde revize edileceğini vurgulamıştır (İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültürpark Koruma Amaçlı İmar Planı ve Plan Raporu, 2021).

konu, Kültürpark'ın geleceğine yönelik içinden çıkılması güç olan, adeta bir tür ihtilaflar yumağı oluşturmaktadır. Kültürpark'ın kullanımına ve işlevlerine yönelik bu karmaşık ve ihtilaflı süreci İzBB'nin yönetebilmesi giderek zorlaşmaktadır. Aşağıda, alt başlıklar halinde, bu ihtilafların temel nedenleri, aktörlerin farklılaşan söylemlerine ve eylemlerine göre çözümlenmiştir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi

İzmir Büyükşehir Belediyesi (İzBB), Kültürpark'ın mülkiyetini önemli ölçüde elinde bulundurması ve planlama ve yönetime ilişkin yetkilere sahip olması nedeniyle, kullanım ve işlevlere yönelik politika üreten başat aktör konumundadır. 2014 yılından bu yana, ihtisas fuarlarının Gaziemir'e taşınacağı haberlerinin yerel kamuoyunda ciddi biçimde tartışılmaya başlanmasıyla birlikte İzBB, Kültürpark'ın geleceğinin masaya yatırıldığı ve başta meslek odaları olmak üzere çeşitli sivil toplum örgütlerinin katıldığı çeşitli toplantılar düzenlemiştir (Pasin vd., 2015; Görüşmecı 1; 2). Kocaoğlu döneminde *-ihtisas fuarlarının Gaziemir'e taşınmasıyla birlikte-* İzBB'nin Kültürpark'ın geleceğine yönelik temel endişesi, parkın bir çöküntü alanı haline dönüşme ihtimalidir. Zira ilk defa 2014 yılında düzenlenen 'ortak akıl turları' kapsamındaki toplantıda, Kültürpark'ın bir kongre merkezi olarak konumlanması önerildi (Pasin vd., 2016). Böylelikle Kocaoğlu döneminde⁴, Kültürpark'ın 'kültür merkezi' olmasının koşullarını inşa etmeye çalışan daha net bir tutumun/amacın (İzBB, 27 Mart 2015) var olduğu söylenebilir (Arkitera, 7 Eylül 2016; Tekeli, 2018: 49).

Tunç Soyer dönemi ise, Kocaoğlu döneminde alınan kararların bir kısmının iptal edilmesiyle başlamış ve bu durum özellikle meslek odaları tarafından başta oldukça olumlu karşılanmıştır (Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi, 2 Aralık 2019). Fakat İzBB'nin Kültürpark'ı bütünlüklü bir anlayıştan yoksun biçimde, çok farklı kesimlerin ticarileştirici ve tahrip edici (taşıma kapasitesini aşan) yoğun kullanımını engelleyecek/denetleyecek bir mekanizma oluşturamaması, Kültürpark'ın işlevine yönelik karmaşayı ve endişeleri arttırmıştır. Kültürpark'ın önce İzmir Tınaztepe Üniversitesine sonrasında ise Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesine tahsis edilmesi çabaları (İzgazete, 28 Eylül 2018), Kültürpark'a üretici pazarının açılması (İzgazete, 16 Ekim 2019), taşıma kapasitesini aşan ve tahrip edici sonuçlara neden olan yapılaşmalar oluşturan fuar faaliyetleri (A3 Haber, 26 Eylül 2022), kullanım ve işlevlere yönelik zihinsel karmaşayı ortaya koymaktadır. Ayrıca, başta turizm, otelcilik ve fuar organizasyon hizmetleri olmak üzere sermaye temsilcilerinin 2019 yılında düzenlenen Arama Konferansı'nda, söz konusu alanın "*ekonomik ve ticari işlevinin sürdürülmesi konusunda İzBB'den çok büyük beklenti içinde oldukları*"

⁴ Kocaoğlu görevi bıraktıktan sonra kendisiyle yapılan bir röportajda, kendi döneminde Kültürpark'a "kongre merkezi" yapılamaması konusundaki üzüntüsünü ifade etmektedir. bkz: <https://www.egedesonsoz.com/haber/Kocaoğlu-18-ay-sonra-ilk-kez-konustu-Korfez-Kulturpark-ve-Cesme-Projesi-mesajlari/1047597>

yönündeki açıklamalar (Görüşmeci 3), bu karmaşayı arttıran bir başka etmendir. Kocaoğlu'ndan farklı bir yol izleyen Soyer, Kocaoğlu döneminden kalan çözümsüzlüğü aşmak istemiş olsa da, Kültürpark'ı farklı biçimlerde tahayyül eden aktörlerin talepleri arasında bir orta yol bulamamıştır.

Kültürpark Platformu

Kültürpark'ın yönetimine ilişkin (İzBB'nin politikalarına) muhalif çevrelerin, meslek odalarından ve ilgili sivil toplum örgütlerinden temsilcilerin kurduğu esnek bir çatı örgütlenmesi olarak tanımlanabilecek Kültürpark Platformu'nun, Kültürpark'ın kullanımına ve işlevine yönelik tutumu oldukça nettir (Hazar Kalonya ve Öztürk, 2021). Kocaoğlu döneminde ortaya çıkan ve 'Basmane Çukuru' tartışmalarını da gündemine alan Kültürpark Revizyon Projesi'nin iptal edilmesi gerektiği tartışmaları ve Kültürpark'ı savunmaya çalışan sol-sosyalist muhalif çevrelerin mücadelesini sürekli hale getirme istekleri, Platform'un ortaya çıkışında temel etkenlerdir. Platform, Behçet Uz döneminden gelen 'Halk Okulu' misyonunun (çağdaş yorumlarla birlikte) sürdürülmesi gerektiğini, söz konusu alanı bir kent parkı olarak gördüğünü ve alana park dışında yüklenecek tüm işlevlerin (fuarcılık da dâhil olmak üzere) Kültürpark'ın tarihi ve ekolojik özelliklerini tahrip edeceğini ifade etmektedir (Görüşmeciler 1; 2; 3). Platform bu yönde onlarca imza kampanyası ve basın açıklaması, çalıştaylar ve etkinlikler düzenlemiş, yerel kamuoyunu Kültürpark'ın savunulmasına yönelik tartışmalar hususunda diri tutmuş ve belediye başkanları, Platform'un açıklamalarına yanıt vermek durumunda kalmıştır (Görüşmeci 1; 2; Arama Konferansı 2019; Kültürpark Çalıştayı, 2018). Böylelikle Platform, Kültürpark'ın tarihi ve ekolojik özelliklerinin, sahip olduğu kültürel mirasın savunulması konusunda en etkin aktörlerden biri haline gelmiştir.

Platform, Kültürpark'ın korunması gerekliliği tartışmaları yanında Kültürpark'ın müşterek ve çoğulcu biçimde yönetilmesine dair de net bir tavır geliştirmiştir. Kültürpark'ın yönetiminin Koruma Amaçlı İmar Planı konusuna dâhil edilmesi gerektiğini söyleyen Platform bileşenlerine göre, Kültürpark'ın bütünlüklü ve katılımcı bir anlayışla yönetilmesi gerekmektedir ve bu minvalde Platform tarafından Kültürpark için bir 'meclis' önerisi geliştirilmiştir (Çalıştay Raporu, 2018, s. 14). Meclis önerisiyle ilgili olarak, İzmir'in önemli kent ve çevre hakkı savuncularından birisi görüşmelerimizde şu açıklamayı yapmıştır (Görüşmeci 4): *"Kültürpark çalıştayları sırasında herkes Michael Hardt'ın "Meclis" kitabını okuyordu, meclis üzerinde düşünüp çalışıyorlardı"*. Böylelikle, 'meclis' fikri, Platform'un yönetişimin müşterekleştirilmesine yönelik önemli bir girişimi olarak değerlendirilebilir.

“...Elbette icracı kurum yerel yönetimler. Ama kendi içinde özerkliğini taşıyan, şehrin merkeziyle oluşturulmuş yapılara ihtiyaç var. Böyle yönetiliyor dünya parkları. Adları farklı olsa da bu yönetim biçimlerinin, temel işlevleri aynı. Kendine ait bir meclisinin olması. ... Bir daha

söylüyorum, Kültürpark Platformu tek başına değil, kentin merkezindeki demokratik kitle örgütleriyle beraber oluşturulmuş bir meclis önerisi var. Burada odaların, çevre örgütlerinin olduğu, burada yetkin insanların da olduğu karar verici bir mekanizmasının olması gerektiğini düşünüyorum. Temel taleplerimizden biri buydu.” (Görüşmeci 2)

“Bu meclis içerisinde dolaylı değil doğrudan bir temsiliyet olsun. Yani temsili değil doğrudan demokrasi gibi... Aktörler doğrudan görüşlerini ifade etsinler ve böylece müşterekleştirme dediğimiz şey sağlansın...” (Görüşmeci 1)

Platform’un Kültürpark’ın korunmasıyla ilgili ilk talebi hangarların yıkılmasına ve Kültürpark için ‘Koruma Amaçlı İmar Planı’ hazırlanmasına ilişkindir (İzgazete, 17 Ekim 2016). Kültürpark’tan bağımsız düşünülemeyeceği sıkça belirtilen ‘Basmane Çukurunda’ yapılması planlanan gayrimenkul rantına dayalı projeye de karşı çıkan Platform (İzgazete, 29 Kasım 2016), alanın metalaşmasına kati surette karşı çıkmaktadır. 2018 yılında Kültürpark Platformu tarafından düzenlenen çalıştayda, Kültürpark’ın metalaşmasına neden olabilecek yeni işlevlerin yüklenmemesi gerektiği, Kültürpark’ta bir kongre merkezine ihtiyaç olmadığı, genç nüfusun parkı kullanmasıyla parkın korunabileceği ve Kültürpark’ın ticari faaliyetlerden arındırılması gerektiği vurgulanmıştır (Kültürpark Çalıştay Raporu, 2018).

TMMOB’a Bağlı Meslek Odaları

Çoğunluğu TMMOB’a bağlı meslek odaları, Kültürpark Revizyon Projesi’nin başlangıcından itibaren sürece müdahil olmuşlardır. Diğer yandan, odalara bağlı üyeler ve temsilciler, Kültürpark Platformu’nun kuruluşuna ve yine Platform’un düzenlediği çalıştaylara da katkı sağlamışlardır. 2016 yılında TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu’nun bir basın toplantısıyla duyurduğu 17 sayfalık rapor kapsamında, her meslek odası kendi uzmanlık alanı doğrultusunda projeyi yeniden değerlendirmiştir. Çekinceler içeren raporda, Kültürpark’ın bir “*kent parkı*” olarak kabul edilmesi gerektiği, Kültürpark’ta bir kongre merkezine ihtiyaç duyulmadığı ve bir kongre merkezi olacaksa bunun “Basmane Çukuru” şeklinde anılan bölgede yapılması gerektiği belirtilmiştir. Parka yönelik eylem planının belirtilmediğini, çözümün disiplinlerarası uzmanlık yoluyla gerçekleştirilebileceğini, projenin parkta çok fazla müdahale içerdiğini ve parkın sermaye odaklı bir anlayışla yeniden yapılandırılmasının kabul edilemez olduğunu belirten rapor, meslek odalarının revizyon projesine net bir tavırla karşı çıktığını göstermektedir (Ege’den Son Söz, 28 Haziran 2016; TMMOB İl Koordinasyon Kurulu, 2016).

Kocaoğlu ve meslek odaları arasında ortaya çıkan ihtilaf, göreve geldiği ilk yıllarda Soyer döneminde kısmen yumuşamış gibi görünse de varlığını sürdürmüştür. Önceki başlıklarda da vurgulandığı üzere, Soyer’in Kocaoğlu döneminde alınan kararların ve politikaların bir kısmını iptal etmesi ve askıya

alması (Şubat 2019’da İzBB Meclisinde onaylanan Koruma Amaçlı İmar Planı ve Basmane “Çukurunda” Folkart Projesi’nin iptal edilmesi gibi) meslek odaları tarafından başta olumlu karşılanmıştır (Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi, 2 Aralık 2019): “*Soyer döneminde sürece doğru başlayalım dendi, doğru başlandı. O toplantılar verimli geçti. Karşılıklı görüş alışverişleri süreçler ilerledi. Raporlamalar yapıldı. Aklın yolu bir.*” (Görüşmeci 5; 6). Özellikle 2019 sonrasında Koruma Amaçlı İmar Planı’nın oluşturulma sürecinde meslek odaları önemli katkılar sunmuştur. Fakat sürecin bir türlü nihayete erdirilememesi ve parkın taşıma kapasitesini etkileyen faaliyetlerin yoğunlaşması, başta TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu olmak üzere (Evrensel, 23 Eylül 2022) meslek odalarından halen tepkiyle⁵ karşılanmaktadır.

Yerel Sermaye

Aziz Kocaoğlu ve ekibinin girişimci bir *yerel büyüme koalisyonu* (bkz: Molotch, 1993) yaratma idealinin bir parçası olan Kültürpark Revizyon Projesi, iş dünyası temsilcilerinden ciddi destek almıştır. Çoğunluğu turizm ve otelcilik sektöründeki temsilciler olmak üzere sermayenin Kültürpark konusundaki genel tavrı, mevcut alanın bir kongre merkezi olarak tasarlanması yönündedir. İzmir Ticaret Odası, Kültürpark Revizyon Projesi’nin gündeme geldiği 2014 yılında hazırladığı bir raporda (İTO, 2014), Kültürpark’ın kültürel ve sosyal amaçlara hizmet eden ‘kültür ve kongre parkı’ olması ve Kültürpark’ın ‘fuarcılık’ işlevinden koparılmaması gerektiği vurgulamış; kent merkezindeki böylesi değerli bir alanın ticari işlevinin kentle bütünleşik biçimde sürdürülmesi gerektiğini ifade etmiştir.

2016 yılında İZTAV’ın (İzmir Turizm Tanıtma Vakfı) başkanı da olan ve Kocaoğlu’na destek ziyaretinde bulunan Ege Turistik İşletmeler ve Konaklamalar Birliği (ETİK) Başkanı ve yönetim kurulu üyeleri, Kocaoğlu’nun Kültürpark projesini desteklediklerini ifade ederek, Kültürpark projesinin çevredeki konaklama tesislerine katkı yapacağını ve kongre turizminin İzmir’in ekonomik kalkınması açısından çok önemli fırsatlar sunacağını ifade etmişlerdir (Bizim İzmir, 8 Aralık 2016). Böylelikle, Kocaoğlu döneminde turizm ve otelcilik sektörü temsilcileriyle Kültürpark’ın Kongre Merkezi olarak yeniden inşa edilmesi konusunda bir mutabakatın oluştuğu söylenebilir (Arama Konferansı, 2019).

Tunç Soyer’in başkanlığı dönemindeyse, Kültürpark’a ilişkin farklı aktörlerin talepleri çeşitlenmiştir. Kültürpark konusunda net bir tavır geliştirmekte zorlanan Soyer’in bu yaklaşımı, 2019 yılında gerçekleşen Arama Konferansı’nda, otelcilik hizmetlerinde faaliyet gösteren temsilciler tarafından tepkiyle karşılanmıştır (Görüşmeci 2; 3). Söz konusu toplantıda söz alan otelcilik sektöründen bir temsilci, Kocaoğlu döneminde yapılan mutabakata vurgu yaparak, Kültürpark Projesi’yle söz konusu alanın uygun bir kongre merkezi

⁵ Örneğin Gıda Mühendisleri Odası İzmir Şubesi’nin yaptığı basın açıklaması için bkz: https://www.gidamo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=12075&tipi=2&sube=3

olması gerektiğinden bahsetmiş ve otelcilik sektöründe yapılan yatırımların büyük bir kısmının Kültürpark'ın fuarcılık işlevinden kaynaklandığını ifade etmiştir (Arama Konferansı, 2019).

Kültürpark konusunda kentsel aktörlerin tutumları ve tahayyülleri özetlenecek olursa, hem Aziz Kocaoğlu'nun son döneminin hem de Tunç Soyer'in ilk döneminin başında oluşan ılımlı, kapsayıcı ve olumlu havanın, Kültürpark'ın yönetimine ilişkin çözüm üretilememesiyle giderek dağıldığı; farklı aktörlerin talepleri (bkz: Kılınç vd., 2015) arasında oluşan ihtilafların, İzBB'yi bir çıkmaza sürüklediği söylenebilir. Bu süreçte Kocaoğlu'nun alanı kongre merkezi haline getirme isteği daha nettir. Soyer ise odalarla birlikte hareket etmeye özen gösterse de alanın işlevi konusunda net bir tavır sergileyememiştir. Yerel sermayenin kilit unsurlarıysa Kültürpark'ın *-fuarcılık işlevine vurguyla-* bir kongre merkezi olması hususunda net bir tavır sergilemektedir. Kültürpark Platformu ise Kültürpark'ı 'bir kent parkı' olarak tanımlamış ve bütün mücadelesini bu bağlama oturtmuştur. Parka ticari işlevlerin yüklenmesinin yarattığı tahribata sürekli biçimde vurgu yapan Platform, Kültürpark'ın müşterek ve çoğulcu bir kurguyla yönetilmesini önerdiği 'meclis' modelinde ısrarcı bir tavır sergilemiştir. TMMOB'a bağlı meslek odaları da İzBB ile yürüttükleri Danışma Kurulu toplantılarıyla ve 2020-2021 yıllarında Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlığındaki tutumlarıyla, Kültürpark'ın ekonomik değer yaratan bir kentsel rant unsuru haline getirilmemesi gerektiği konusunda ortak bir tavır almışlardır. Böylelikle süreç içerisinde, söz konusu ihtilafların yarattığı karmaşayla, Kültürpark'ın taşıma kapasitesini aşan, tarihsel ve ekolojik değerleri tahrip edici sonuçlara neden olan yoğun işlev ve kullanımlar -bu süreci engelleyecek/denetleyecek bir mekanizma kurulmadan- artarak devam etmiştir.

Katılımcı Kentsel Yönetişimin Çıkmazları ve Kültürpark'ın Belirsiz Geleceği

Bir önceki başlık, farklı aktörlerin Kültürpark'ı tanımlarken bir uzlaşmaya varamadıklarını ortaya koydu. Parkın ele alınış biçimindeki farklılıklar ve parkın işlevine yönelik ihtilaflar, İzBB'nin merkezde olduğu sürecin çıkmaza girmesinde temel rol oynadı. Söz konusu aktörler, Kültürpark'ın kent belleğinde ne kadar önemli bir alan olduğu konusunda hemfikir olsalar da sürecin siyasal ve toplumsal boyutu, aktörler arasındaki görüş ayrılıklarını ve ihtilafları alevlendirdi. Elbette bu sürecin en önemli aktörü, yukarıda da vurgulandığı üzere, İzBB oldu. Fakat İzBB'yi çözümsüzlüğe iten temel nedenlerden biri, alanın sahip olduğu kentsel rant potansiyeliyle ilişkilidir (Görüşmecı 2; 5). Kent merkezinde ekonomik değer üretimi açısından böylesi önemli bir alanda atılacak her adım, aktörler arasındaki ihtilafı şiddetlendirmektedir.

Her iki başkan döneminde de ortak ve çoğulcu bir tavırla başladığı varsayılan çabaların giderek sönümlendiği önceki başlıklarda vurgulanmıştı. Fakat gerçekleştirdiğimiz derinlemesine görüşmelerde, 2014 yılında başlayan toplantıların belediyenin önceden hazırladığı planları, meslek odalarına ve sivil

toplum örgütlerine kabul ettirerek, “geniş kitleler nezdinde meşru kılma” niyetiyle tasarlandığı yönünde tespitler yapılmıştır:

“...2014’ün Mayıs’ında da böylesi bir planın sunumu için odalar davet edildi. İlk anımsadığım kadarıyla itiraz peyzaj ve mimarlardan geldi. Ve sanıyorum mayısta açıklanmasının hemen akabinde temmuzda büyük bir itiraz metniyle, basın açıklaması, böyle bir çalışma yapılamaz, bunun için koruma planı gereklidir dendi. Olay İzmir’in gündemine düştü. Şimdi ben öyle bir düşünüyorum ki hiç de öyle çoğulcu değil, aynı şey iki dönemde de var, biz yapalım, iyi bir şey yapıyoruz, diğerleri de zaten onaylar tarzında bir yaklaşımları var. Yani iyi şey yaptıklarına dair bir inançları, bir inandırılmışlıkları var.” (Görüşmeci 3)

“...Aziz Kocaoğlu planları revize edip bütün demokratik kitle örgütlerini toplayıp orada bir çalışma yapacağını, planları yenilediğini, Kültürpark ile ilgili yeni bir çalışma ve planlar oluşturduğunu söylüyor. Odaları, demokratik kitle örgütlerini, basını çeşitli kurumları katıyor ama biz bunun hazırlığını yaptık, böyle böyle diye anlatıyor.” (Görüşmeci 2)

2014 yılından itibaren Kültürpark’ın kullanımına ve işlevine yönelik başta meslek odaları olmak üzere çeşitli raporlar hazırlandı. Söz konusu raporlar, her meslek odasının kendi uzmanlık alanına göre (taşıma kapasitesi, yapı yoğunluğu, imar planlaması süreci, ekolojik yapının korunması, vb.) şekillenmektedir. İzBB de, süreci meslek odalarıyla birlikte tertip ettiği toplantılarla yürütmüştür (Mimarlar Odası İzmir Şubesi, 7 Şubat 2021). Fakat Kültürpark’ta alanın taşıma kapasitesini aşarak yapılan etkinlikler ve alana yüklenen işlevler bilimsel raporlarla ortaya konan gerçeklikleri denetleyecek bir mekanizmanın olmadığını göstermektedir.

“...Son dönemde yapılan etkinlikler öyle büyük çapta yapılıyor ki! Geçen sene yaşanan orman yangınlarında Haluk Levent ülke çapında bir etkinlik yaptı burada. İşte öğleyin 3 gibi başladı, gece 4 gibi bitti. Bir sürü sanatçı yer aldı. Biz ordaydık, güvenlik nedeniyle kapılar açıldı izdiham yüzünden. Herhalde rahat söyleyebilirim 90-100.000 kişi alana sığıdı. Hem fuar zamanıydı, hem orman yangınlarına karşı destek etkinliğiydi. Stat konserleri kapasitesinin üzerinde olabilecek bir etkinlik burada yapılıyor. Dünya çapında bir kültür etkinliği festivali yapıldı. Böyle baktığımızda da belediyenin ben yaptım olduculuğundan hiç vazgeçmediği görülüyor.” (Görüşmeci 2)

Aktörlerin talepleri, parkın işlevinin tanımlanması, meslek odalarıyla yapılan periyodik toplantılar, yine meslek odalarının hazırladığı bilimsel raporlar ve parkta gerçekleştirilecek etkinlikler arasında eşgüdüm ve uzlaşa sağlayacak, süreci denetleyecek kurumun İzBB olması beklenmektedir. Fakat İzBB, Kültürpark’ın yönetimine ilişkin olarak bir şube müdürlüğü açmış olsa da, yapılan görüşmeler,

bu müdürlüğün organizasyonel yapısı ve kadroları, görevleri ve sorumluluk sahası itibariyle, Kültürpark'ın yönetimi için yeterli bir kurumsal yapılanma oluşturmadığını ortaya çıkarmaktadır:

“...Buranın yönetmeye ve yönetilmeye ihtiyacı var. Biz bunu talep ettiğimiz zaman belediyenin oraya ait yönetim birimleri yoktu. Daha sonra Kültürpark Şube Müdürlüğü oluştu sadece... Yani bir şeflikti, sonra müdürlük oldu, ama altında çalışan yok müdürlüğün. Ama orası ekolojik bir alan. Parklar ve bahçeler müdürlüğünden adamları getiriyor, içeride de belediyenin kendi küçük bir merkezi var. Bir şey yapıyor. Ama buraya özgü değil. Oraya doğru değil. Zaman zaman belediye birimlerini taşıdı ama burayla ilişkilendiremedi. İşte buraya koyacağınız güvenlik elemanının bile buraya ait bir eğitiminin olması lazım. Doğal park var, hayvan parkı var, siz oraya güvenlik koyuyorsunuz ama güvenlik ne yapılacağını bilmiyor. Buranın da kendine ait bir yönetme şeklinin olması lazım.” (Görüşmeci 2).

İzBB'nin Kültürpark'a yönelik kapsamlı, bütünlüklü ve kapsayıcı/katılımcı bir yönetim anlayışı geliştirememesi, Kültürpark'ın faal olarak bir park yönetimi sorunsalıyla yüzleşmesine de neden olmaktadır.

“... Çok uzun süre yalnızca parkta yer alan güvenlik elemanları harici belediyeyi temsil eden ya da belediyenin orada muhatap insanlarla olan yapısı/yaklaşımı hiç olmadı. Ne zaman birimleri buraya taşımaya başladı, önce İZFAŞ binaları diye anılan yol kenarındaki eski tarihi binalar ve bazı birimlerini açtı. Akdeniz Akademisini, Kültürpark Müdürlüğünü buraya taşıdı. O zaman buraya işte elektrikli araçlar falan aldılar park içinde hareket edilebilir falan diye. Bunların hiçbiri buraya ait ve buraya özgü yaklaşımlar değil. Hep popülist geçici çözümler. Park içinde tuvalet yok. Büyük bir sorun. İzmir Sanat'ın içindeki tuvaletleri kullanıyorlar, kullandırmazlar bu kadar insan hareketi olan bir alan burası, karşılamıyor yani. En basit bir ihtiyaç için söylüyorum. En ufak alışveriş edilecek bir büfe yok. Büfenin ne türlü olması gerektiğine göre bir düzenleme yok.” (Görüşmeci 2)

“... Buranın anayasası çıkmalı, bu anayasa 5-10 yıllık değil, Kültürpark'ın kullanımı ile ilgili yasası çıkacak, olmazsa olmazı. Bu da Koruma Amaçlı İmar Planı'na plan notu olarak düşülecek. Detaylarıyla buranın idari yönetim modeli hakkında bilgi olacak orada. Bundan 10 sene sonra başka biri geldiğinde bunu değiştirmeyecek. Buranın yönetim modeli budur, bunun kimsenin değiştiremeyeceği noktada sabitleyebilirsiniz.” (Görüşmeci 5)

Özetle, Kültürpark'ın kültürel, tarihi ve ekolojik değerlerini gözeterek ve alanın bir 'Kent Parkı' olduğu gerçeğini başlangıç noktasına koyacak bir yönetim modelinin kurgulanmaması, Kültürpark'taki mevcut çözümsüzlüğün en temel

nedeni olarak gözükmektedir. Çoğulcu, kapsayıcı ve katılımcı bir yönetim modelinin kurulmaması ve parka özgü siyasaların kısıtlı bir aktör grubu tarafından alınmasının yanında, Kültürpark'ın kullanım ve işlevinin net olarak tanımlanmamasıyla ortaya çıkan karmaşa ve taşıma kapasitesini aşan parçacıl ve tahrip edici sonuçlara neden olan faaliyetler, yönetişimin müşterekleşmesindeki ihtilafı daha da derinleştirmektedir.

Kentsel Yönetişimi Müşterekleştirmenin Sınırları ve Geleceği

Kültürpark'a yönelik 2014 sonrasında ortaya çıkan ihtilaflar ve yönetim sorunu/krizi, farklı aktörlerin siyasal konumlarından kaynaklanmaktadır. Elbette bu aktörler arasında kesin bir uzlaşma sağlamak da olanaklı değildir. Bu nedenle, sadece teknik ve bilimsel raporların gösterdiği doğrular kadar, parkın doğasına uygun siyasaları uygulayacak ve denetleyecek doğru bir kentsel yönetim modeline de ihtiyaç bulunmaktadır. Gibson-Graham vd.'nin (2013, 2016) müşterekleştirme tartışmalarına referansla, Kültürpark'ın yönetişimindeki temel ihtilaf, işlevler/kullanım ve toplumsal fayda temelinde ortaya çıkmaktadır. Aslında tüm aktörler, parkın bir kamu mülkiyeti ve kentin kurucu değeri olduğunda hemfikirdir. Kültürpark Platformu'nun toplumsal ve siyasal mücadelesindeki meclis fikri dahi, İzBB'nin eşgüdümünde katılımcı bir model yaratmayı amaçlamaktadır. Fakat parka yüklenen işlevlerle birlikte artan ticarileşme ve taşıma kapasitesini aşan ve tahrip edici sonuçlar yaratan kullanımlar, parkın kamusal niteliğini de giderek olumsuz etkilemektedir (Görüşmecı 1; 2; 3; 5; 6; Kılınç vd., 2015).

Sadece alanın ekolojik, tarihi ve kültürel değerlerine vurguyla *-siyasal ve toplumsal mücadeleleri ve parkı kullanan iştirakçileri sürecin dışında tutarak-* Kültürpark'ın kendiliğinden bir müşterek değer olduğu varsayımı, alana yönelik yönetim ihtilafını derinleştirmektedir. Zira oldukça soyut bir müşterek tanımı, parkın uzun yıllarca devam eden fuar işlevine referansla, ekonomik değer yaratımının bir aracı da olabilir (bkz: Arama Konferansı, 2019). Fakat müşterekliği müşterek kılacak olan şey, onun yeniden üretimi ve kullanımı ile ilişkilidir (De Angelis, 2017; Williams, 2018; Yıldırım, 2018). 2014 sonrası süreçte de görüldüğü üzere, daha az iştirakçinin parkı kullanması, parkın giderek tenhalaşması, metruklaştırılması ve güvenliksiz hale gelmesi ile ekonomik değer yaratma talepleri, parka yeni işlevler yüklenmeye çalışılmasını da kolaylaştırmıştır. Ayrıca yine müşterekler literatürünün gösterdiği biçimde, müşterekleri üreten insan topluluklarının giderek azalması, sermayenin bu alanları çitleme istencini de kuvvetlendirecektir (Gidwani ve Baviskar, 2017). Bu nedenle, ihtisas fuarlarının Gaziemir'e taşınmasıyla, kentin büyüme koalisyonu mantığının Kültürpark'ı yine aynı dönemde bir kongre merkezi olarak yeniden yapılandırma düşüncesinin aynı döneme denk gelmesi şaşırtıcı değildir. Böylelikle, Kültürpark gibi kamuya ait bir mülkiyetin müşterekleştirilmesi için de (bkz: Dardot ve Laval, 2018; Fırat 2011, 2022) siyasal ve toplumsal bir çaba üretilmesi gerekmektedir.

Blomley'in (2017: 230) Woodwards örneğinde, müşterekler ve toplumsal adalet tartışmaları arasında kurduğu ilişki, sermayenin bir alanı çitleme sürecinden öte, başka insanların söz konusu alanda mülkiyet haklarının ihlal edilmesi gerçeğini de gün yüzüne çıkarır. Benzer biçimde, Kültürpark Platformu ve meslek odaları da sıklıkla Kültürpark'ın 'Basmane Çukuru Pojesi' ile birlikte düşünülmesi gerektiğini ve Kültürpark'ın söz konusu mutenalaştırıcı projenin "arka bahçesi" olabileceği endişesini dile getirdiler (Görüşmecı 2; 3; 4; İzgazete, 16 Mayıs 2019). Yine Platform, birçok basın açıklamasında alanın bir kongre merkezi olmasıyla ortaya çıkabilecek rant değerinin, Kültürpark çevresindeki dezavantajlı toplumsal kesimleri olumsuz etkileyebileceğini vurguladı (Arama Konferansı, 2019; Görüşmecı 1). Ayrıca, yine parkın faal olarak sadece kültür/sanat/ticaret işlevleriyle varlığını sürdürmesi ve etkinlik gerçekleşmediği süreçlerde atıl bırakılmaya başlaması (Pasin vd., 2015), kent belleğinde önemli bir yer tuttuğu iddia edilen alanın sahiplenilmesini ve insanların alana dönük sorumluluk almalarını da (bkz: Gibson-Graham vd., 2013: 133) giderek sönümlendirmektedir. Böylelikle müşterekler tartışması, ekonomik değer ve büyüme mantığının kent parkı işlevini sönümlendirmesi kadar, madalyonun öteki yüzündeki iştirakçilerin ve Kültürpark çevresindeki farklı toplumsal kesimlerin konumlarının anlaşılmasına da katkı sağlamaktadır.

Kültürpark'ın bir kent parkı mı yoksa bir kültür-sanat-ticaret alanı mı olması gerektiği konusundaki ihtilafların yarattığı karmaşa, park yönetimi sorununu da derinleştirmektedir. Oysa ki müşterekleştirme, kaynağa erişim ve kullanım için kurallar inşa edebilecek ve kaynaktan sağlanacak faydayı tüm kentliler lehine dağıtmayı mümkün kılabilecektir (Gibson-Graham vd., 2016). Fakat söz konusu karmaşa içinde Kültürpark'ın yönetsel örgütlenmesinin yaşadığı aksaklıklar (tarihi ve ekolojik değerlerin korunması, İzBB birimlerinin hangarlara taşınması, güvenlik sorunları vb.) giderek artmaktadır. Birçok farklı işlevi, etkinliği ve süreci denetlemek, kurallar koymak ve yönetmek için topluluk desteği kaçınılmazdır (Hardt ve Negri, 2013; Gibson-Graham vd., 2016; Caffentzis ve Federici, 2017; Chatterton, 2017; Dardot ve Laval, 2018; Healey, 2021) ve yerel yönetimlerin müşterekleştirici çabalardan kaçınması (örneğin parklar gibi birçok iştirakçiyi barındıran alanlar için, bkz: Gilmore, 2017; Lang, 2018) yönetim krizini şiddetlendirmektedir. Bir başka ifadeyle, müşterekleri ajandasına dahil edebilen yerel yönetimler, mekâna özgü bir yönetim mekanizması kurarak, yerel toplulukların çıkarlarını öncelikli hale getiren yenilikçi bir örgütsel alanın imkanlarını oluşturma kapasitesine de sahip olabileceklerdir (Russell vd., 2022). Alan araştırması bulgularının ve çalıştay raporlarının gösterdiği biçimde, parka harici bir işlev yüklemeyen, Kültürpark'ın kent parkı olma işlevini sürdürülebilir kılacak çabalar, parkın yönetimi ve geleceği açısından da olumlu sonuçlar yaratabilecektir. Örneğin, Kültürpark Platformu'nun düzenlediği taşıma kapasitesini aşmayan, katılımcıların kültürel ve sanatsal üretimini ve paylaşımını gerçekleştirdiği Neşeli Günler etkinlikleri ve Platform'un kurulmasına öncülük

ettiği Ahşap Sahne, parkın doğasına özgü etkinliklerin süreci ne kadar kolaylaştırdığını kanıtlar niteliktedir:

“... Bunun yanında olumlu ender örneklerinden birini söylemek gerekli. Mesela tenis kulübü var. Tenis Kulübünün arkasında Ahşap Sahne kurdular. Bildiğiniz küçük bir sahne, ahşap sahne. Bu o kadar popülerleşti ki 3-4 yıl içinde. İnsanlar etkinlik verirken Kültürpark'ta Ahşap Sahne'de veriyor. Kendiliğinden bir müşterek alan/ad/simge/adres ortaya çıktı. Çok muazzam bir işti. Halen de böyle şu an için. Yani bir yandan özelleşmiş, üyeleri dışında hizmet verilmemiş hale gelen Tenis Kulübü var. Hemen dibinde bir tahta/ahşap sahne var. Hangi kitle örgütü yapılan etkinlik dersiniz orada yapılacağını biliyor. Kafa karışıklığı yok. Ve herkes orayı paylaşıyor. Orada bir şey varsa gelmişse göz ucuyla bakıyor. Yani aslında popülist, kamuoyu oluşturmak amacıyla bir şeyler yapma durumunda olmasa bunu gibi birçok şey yaparak çok simgesel işler yapabilir ve tarihe geçebilirdi yönetim bence.” (Görüşmeci 2)

“... Ahşap Sahne'nin amacı orada bir araya gelmek isteyen insanların etkinliklerini sunmak, yani müzisyenler, tiyatrocular, dansçılar için kullanılabilir bir alan. ... O alan tamamen kamuya açık. Herkesin kullanabileceği bir zemin oldu. Öylesi bir şey ki hani Ahşap Sahne'nin kenarına Salı günü 12:00-13:00 arası biz kullanıyoruz, sonra yogacılar, çarşamba dansçılar... Böyle notlarla sahnenin kendi arasında pay edilmesi bir taraftan sağlanırken, bir taraftan da Kültür Dairesine başvurarak, orada şöyle bir etkinlik yapmak istiyoruz, müzik setine ihtiyacımız var deniyor. Organizasyon yapma becerisini arttırıyor o alan. Bunu Platform başlattı ve belediye destekledi.” (Görüşmeci 3).

Ahşap Sahne ve Neşeli Günler etkinlikleri, alanın kullanımında ve işlevinde parkı kullanan iştirakçilerin önemini ve müşterekleştirici gücünü göstermektedir. Platform üyelerine göre 'Neşeli Günler', parkın “*bir mekân mücadelesi*” olarak kavranması ve farklı toplumsal kesimleri yan yana getirmesi dolayısıyla da önem taşımaktadır (Gazeteduvar, 30 Ekim 2019). Bir başka ifadeyle, 'Neşeli Günler' etkinlikleri, salt müşteregi korumaktan öte inşa edici/kurucu bir unsur (bkz: Akbulut, 2017) olarak da kavranabilir. Diğer yandan, parkı kullananların, parkın yönetiminde bir aktör olabilmeleri, İzBB'nin de parkı yönetmesi açısından kolaylık sağlayacaktır. Zira müşterek, bir anlaşma sonucu ortaya çıkan eylem yahut olaydır ve müşteregi müşterek kılan şey, müşteregin yeniden üretim potansiyeliyle ilişkilidir (De Angelis, 2017: 274). Ahşap Sahne'nin Kültürpark'ta birçok etkinliğin doğal bir merkezi olarak konumlanması, farklı iştirakçiler arasında kendiliğinden kurduğu düzen ve taşıma kapasitesini aşmayan bağımsız organizasyonlara ev sahipliği yapabilmesi, Kültürpark'ın müşterekleştirme yaklaşımıyla yönetilebileceği konusunda İzBB'ye oldukça olumlu bir mesaj vermektedir.

Kültürpark Platformu'nun yerel kamuoyunda yarattığı etki, Kültürpark'a yeni işlevler yüklemeye niyetli kararların geri alınmasında da önem taşımıştır. Bu örnekler, müşterekleştirme tartışmalarının ve müştereklere yönelik yürütülen siyasal ve toplumsal mücadelelerin müşterekğin korunmasındaki önemini de ortaya koymaktadır (De Angelis, 2017). Diğer yandan, parkın sit alanı statüsünde olması, rant değeri oldukça yüksek bir alanın korunmasında, meslek odalarının ve ilgili sivil toplum örgütlenmelerinin elini kolaylaştırmıştır. Böylelikle, salt mülkiyet odaklı bir müşterekler tartışmasının ötesinde, mülkiyetin devlet tarafından korunmasının müşterekğin savunusunda yaratabileceği potansiyel, Kültürpark örneğinde ayırt edici bir özellik olarak ortaya çıkmaktadır.

De Angelis (2017: 276) sermayenin müşterek yanlısı hareketleri bölme ve parçalama stratejilerine karşı (toplumsal) hareketlerin yeni bir siyasal örgütlenme istencinin gücüne vurgu yaparak müştereklerin genişlemesi için atılması gereken adımlara işaret eder. Bakker (2017) Gibson-Graham vd.'nin 'topluluk temelli yönetim' vurgularının "*romantikleşme*" tehdidi altında olduğunu belirtir ve "*topluluk üyelerinin*" kendi içlerinde asimetric güç ilişkilerine sahip olabileceğini iddia eder. Hardt ve Negri'ye (2013: 75) göre de mevcut siyasal yapının, sermaye ile eşgüdümlü bir şekilde inşa edilmesinden dolayı, ortak kararlar sadece temsili demokrasinin ve uzmanların tahakkümünde alınabilmektedir. Söz konusu üç vurgu, kentsel yönetişimin müşterekleştirilmesi tartışmalarının Kültürpark özelindeki kısıtları hakkında önemli ipuçları vermektedir. Zira ihtisas fuarlarının Gaziemir'e taşınmasına ve meslek odalarının/Kültürpark Platformu'nun, Kültürpark'ın aslında bir 'kent parkı' olduğu hususundaki çabalarına karşın Kültürpark halen, alanı müşterekleştirebilecek 'kentlilerin' büyük bir çoğunluğunun zihninde bir kültür, sanat ya da eğlence mekânı olarak konumlanıyor (Görüşmecî 1). Bu bağlamda söz konusu alanın kamusal niteliğinin gün geçtikçe azalması (Kılınç vd., 2015), katılımcı bir yönetim anlayışının geniş kitlelere hitap edebilmesi önünde önemli bir engeldir. Ayrıca saha araştırması sürecindeki derinlemesine görüşmelerde Platform'un mücadelesinin güçlü biçimde kitleselleşemediğine ilişkin tespitler belirtilmiştir (Görüşmeciler 1; 2; 3). Özellikle Kültürpark Platformu'ndaki aktif üyelerin yaş ortalamasının giderek artması, sosyal medya araçlarının aktif biçimde kullanılmaması, Platform'un yapıcı olmayan eleştirilere sahip olduğu iddiaları gibi (Görüşmeciler 2; 3; 4) kısıtlayıcı⁶ süreçler, yönetişimin müşterekleştirilmesi konusundaki ihtilafı nebze daha arttırabilmektedir. Ayrıca, meselenin teknik boyutunun (parkın tarihi ve ekolojik değerlerinin korunması, hangarların kaldırılması, taşıma kapasitesinin aşılması, imar planında emsal değerinin yeniden belirlenmesi vb.) aşkın bir gerçeklikle ele alınması, İzBB'nin meslek odalarıyla birlikte hareket ettiği süreci yanlışlanamaz bir pozisyonda da konumlandırabiliyor (Görüşmecî 2). Bir başka

⁶ Alan araştırması sürecinde yapılan görüşmelerde, Soyer döneminde meslek odalarıyla geliştirilen olumlu ilişkilerin ve birlikteliklerin Platformun gücünü azalttığı iddialarıyla da karşılaştık (Görüşmecî 1; 4).

ifadeyle, Kültürpark'ta ortaya çıkan ihtilafın bir süre sonra salt mesleki/teknik gerçeklerin/doğruların uygulan(a)mayışına indirgenmesi (Pasin vd., 2015), aslında sorunun asıl kaynağı olan 'yönetim krizi' tartışmalarının göz ardı edilmesine neden olabilecektir. Araştırma kapsamında bir görüşmecinin (Görüşmeci 4) "... *Dünyanın en iyi planı da olsa... O plan uygulanmadığı sürece bir anlamı yok, o plana halkın desteği olmadığı bir sürece bir anlamı yok, o planın başarı getirmesi mümkün değildir*" vurgusu, ihtilafın çözümü hakkında önemli bir fikir vermektedir.

Sonuç

Kültürpark'ın yakın geçmişi, İzmir'de kentsel yönetim üzerine çarpıcı tespitler yapabilmemizi olanaklı kılan bir vaka oluşturmaktadır. 2014 sonrasında ihtisas fuarlarının Gaziemir'e taşınması, Kültürpark'ın geleceğine ilişkin tartışmaları alevlendirmiştir. Kenti girişimci bir yerel büyüme koalisyonu yaklaşımıyla ele alan aktörler, Kültürpark'ın *kongre merkezi, ticari ve kültürel etkinlikler odağı* olması konusunda çaba gösterirken; kent ve çevre hakkına yönelik mücadele gösteren sivil toplum örgütleri ve meslek odaları, Kültürpark'ın bir kent parkı olarak planlanmasını ve yönetilmesini talep etmektedir. Halen devam etmekte olan bu ihtilafli/gerilimli sürecin merkezinde, Kültürpark'ın planlanması ve yönetimi açısından yasal yetkiyi elinde bulunduran İzBB bulunmaktadır. İzBB'nin yasal yetkileri, mevcut kaynakları ve faaliyetleri, Kültürpark'ın yönetimi için üzerinde uzlaşılan, bütünlüklü ve uygun bir model oluşturmaya yetmemiştir. İki farklı belediye yönetimi döneminde de (Aziz Kocaoğlu ve Tunç Soyer dönemleri) Kültürpark'ın geleceğine ilişkin çoğulcu, katılımcı ve kapsayıcı çabalar (uzlaşma girişimleri, ortak toplantılar ve çalıştaylar, basın açıklamaları, başkanların söylemleri vb.) zamanla sönümlenmiş ve farklı aktörlerin olumlu ve yapıcı önerilerini hayata geçirecek başarılı bir kentsel yönetim mekanizması kurulamamıştır. Sadece İzBB uhdesinde gerçekleşen karar alma süreçleriyle yönetilmeye çalışılan Kültürpark'ın, tarihi ve ekolojik değerlerinin korunması, temizliğinin ve güvenliğinin sağlanması, taşıma kapasitesinin denetlenmesi vb. konularda aksaklıklar yaşanmaktadır. Parkı kullananlar ve parkın 'müşterekleşmesine' katkı yapan iştirakçilerle, parkın yönetimini uhdesinde bulunduran İzBB yönetimi arasında giderek artan kopukluk ve gerilim, gün geçtikçe daha da şiddetlenmektedir.

Kültürpark'ın yönetimiyle ilgili temel sorun, karar alma süreçlerinin kısıtlı bir aktör grubuyla tartışılarak (meslek odaları, iş dünyası temsilcileri vb.) hayata geçirilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda Kültürpark örneğinde İzBB'ye büyük bir sorumluluk düşmektedir. Belediye yönetimi, farklı toplumsal kesimleri parkı aktif biçimde kullanmaya teşvik etmeli, parkın kullanıcılarının taleplerini dinlemeli ve bu süreci parka özgü katılımcı bir yönetim mantığı inşa ederek yürütmelidir. Kapitalist kentleşme süreçleri, ekonomik değer yaratma mantığı ve mekânın metalaşma/ticarileşme süreçleri de dikkate alındığında, bu sürecin rahatlıkla kurulacağını söylemek oldukça güçtür. Bu noktada çözüm,

Kültürpark'ın yönetimini müşterekleştirebilecek bir siyasi iradenin İzBB öncülüğünde ortaya çıkmasından ve bunun halk desteği ile gerçekleştirilmesinden geçmektedir.

Müştereklerin Türkiye'deki akademik çalışmalarda ilgiyle kullanılan bir tartışma zemini yaratması, çoğunlukla çevre mücadeleleri ve kentsel müştereklerin savunusu etrafında gelişen toplumsal hareketler bağlamında mümkün oldu⁷. Fakat Kültürpark örneğinde olduğu gibi, müşterek nitelik taşıyan kentsel bir alanın kullanımı ve işlevi konusunda birbirlerine zıt çıkarılara sahip farklı birçok aktörün ilişki kurduğu kentsel yönetişimin karmaşık doğası da müşterekler tartışması için önemli bir zemin sunmakta ve müşterekler tartışması, bu tip somut vakaları anlamak adına alan açmaktadır. Özellikle kent ve kır arasındaki ayrımların giderek azalmasıyla ve kentleşme süreçlerinin kırsal alanları da kapsayacak biçimde genişlemesiyle (bkz: Brenner, 2013), yerel yönetimlerin müşterekler alanlarını/varlıklarını metalaşması ya da ticarileşmesi hakkında söz söylemeleri ve konum almaları giderek kaçınılmaz hale gelecektir⁸. Tüm bu süreçte müşterekleri, sadece yerel yönetimlerin idari kapasiteleri dâhilinde ya da piyasa aktörlerinin talepleri doğrultusunda sağlıklı biçimde yönetebilmek de gittikçe zorlaşacaktır. Böylelikle kentsel yönetişimi müşterekler tartışmasıyla birlikte düşünmek, bir yandan yerel yönetimlerin karar alma süreçlerinde ve örgütsel stratejilerinde oldukça yapıcı sonuçlar yaratabilecekken, diğer yandan kentsel politikanın inşasına dahil olan aktörlerin stratejilerini karşılaştırmalı biçimde anlamak adına da önemli katkılar sunabilecektir (bkz: Bayraktar, 2019; Russell vd., 2022). Kültürpark özelinde ortaya çıkan tartışmaların, yerel yönetimler ve müşterekler arasında giderek daha zaruri bir hal alan ilişkiyi anlamak ve mevcut açmazlara çözüm üretmek açısından, anlamlı ve yol gösterici bir örnek olduğu söylenebilir.

Kaynakça

Adaman, F., B. Akbulut ve U. Kocagöz (Der.) (2017). *Herkesin, Herkes İçin Müşterekler Üzerine Eleştirel Bir Antoloji*, İstanbul: Metis.

Akbulut, B. (2017). Sonuç: Bugün Burada: Savunudan İnşaya Müşterekler. *Herkesin, Herkes İçin Müşterekler Üzerine Eleştirel Bir Antoloji*. (Der. F. Adaman, B. Akbulut ve U. Kocagöz), (çev. Kolektif), İstanbul: Metis, 279-296.

Akçay, E. ve U. Kocagöz (2018). "Bir Siyaset Rasyonalitesi Olarak Müşterekleştirme". *Felsefelogos*, 68, 31-42.

Alpay, C. O., Kalaycı, A., ve T. Birişçi (2013). Ekolojik Tasarım Modellerine Göre Kent Parkı İyileştirme Modeli, İzmir Kültürpark Örneği, *TMMOB 2. İzmir Kent Sempozyumu*, İzmir.

⁷ Söz konusu tartışmalar hakkındaki literatür "Giriş" kısmındaki iki numaralı dipnotta sunulmuştur.

⁸ Bu konuyla ilgili güncel bir tartışma için bkz: Aydiner, 2021.

Altan, T. E. (2015). İzmir Fuarı, Kültürpark ve Türkiye'nin İnşası, *İzmir Kültürpark'ın Anımsa(ma)dıkları: Temsiller, Mekânlar ve Aktörler*, (Der. B. Pasin, K. Kılınc ve A. Yılmaz), İstanbul: İletişim Yayınları.

Aydiner, T. (2021). "Denizli/Avdan Termik Santral Projesi'nin İptali: Müşterekler Siyasetinin Öğrettikleri". *Emek Araştırma Dergisi*, 6(2), 353-382.

Ayman Güler, B. (2003). "Yönetişim: Tüm İktidar Sermayeye". *Praksis*, 9, 93-116.

Bakker, K. (2017). Metaya Karşı Müşterekler: Küresel Güney'de Alternatif Küreselleşme, Özelleştirme Karşıtlığı ve Suyun İnsan Hakkı Olarak Tanınması. *Herkesin, Herkes İçin Müşterekler Üzerine Eleştirel Bir Antoloji*, (Der. F. Adaman, B. Akbulut ve U. Kocagöz), (çev. Kolektif), İstanbul: Metis, 159-186.

Baydar, G. (2015). Karşı-Tarihler, Karşı-Bellekler. *İzmir Kültürpark'ın Anımsa(ma)dıkları: Temsiller, Mekânlar ve Aktörler*. (Der. B. Pasin, K. Kılınc ve A. Yılmaz), İstanbul: İletişim Yayınları.

Bayrak, M. (2021). "Kentsel Heterotopya ve Müşterekler Siyaseti: Müşterekleştirme Pratikleri Üzerine Nitel Bir Araştırma". *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bayraktar, U. (2019). "Müşterekler Siyaseti: Kentte Hemhal, Hemzemin, Hemhal, Hemdert Olabilmek". *Birikim*, 358-359, 8-18.

Bayraktar, U. (2020). Kentte Müşterekler Siyaseti: Çitli Müştereklerden Paylaşım Ağlarına. *Ortaklaşa: Kenti Müşterekleştirmek*. (Der. Kolektif), Ankara: Uzerler Matbaacılık, 11-18.

Blomley, N. (2017). Çitleme, Ortak Kullanım Hakkı ve Yoksulun Mülkiyeti. *Herkesin, Herkes İçin Müşterekler Üzerine Eleştirel Bir Antoloji*. (Der. F. Adaman., B. Akbulut ve U. Kocagöz), (çev. Kolektif), İstanbul: Metis, 209-233.

Bollier, D. ve B. H. Weston (2012). Green Governance, Ecological Survival, Human Rights and the Law of the Commons. *The Wealth of the Commons: A World Beyond Market And State*. (Der. D. Bollier ve S. Helfrich), MA: Levellers Press.

Brenner, N. (2013). "Theses on Urbanization". *Public Culture*, 25(1), 85-114.

Caffentsiz, G. ve S. Federici (2017). Kapitalizme Karşı ve Kapitalizmin Ötesinde Müşterekler. *Herkesin, Herkes İçin Müşterekler Üzerine Eleştirel Bir Antoloji*. (Der. F. Adaman, B. Akbulut ve U. Kocagöz), (çev. Kolektif), İstanbul: Metis, 128-143.

Can, I. ve B. Durmaz-Drinkwater (2015) Kolektif Bellek ve Kamusal Alan: Kültürpark'ın Anımsattıkları ve Mekânsal Dönüşümü. *İzmir Kültürpark'ın Anımsa(ma)dıkları: Temsiller, Mekânlar ve Aktörler*. (Der. B. Pasin, K. Kılınc ve A. Yılmaz), İstanbul: İletişim Yayınları.

Carrozza, C. ve E. Fantini (2016). "The Italian Water Movement and the Politics of the Commons". *Water Alternatives*, 9(1), 99-119.

Chatterton, P. (2017). Kent Müşteregini Aramak: Mekânsal Adalet Tartışmasına Bir Katkı. *Herkesin, Herkes İçin Müşterekler Üzerine Eleştirel Bir Antoloji*. (Der. F. Adaman., B. Akbulut ve U. Kocagöz), (çev. Kolektif), İstanbul: Metis, 202-208.

Çelik, Ö. ve C. Ergenç (2018). “Gezi Sonrası Mahalleye Çekilmek: Ankara’da Mahalle Forumları Pratiği”. *Marmara İktisat Dergisi*, 539, 81-95.

Çoban, A. (2018). Ekolojik Ortaklaşım (Müşterekler) ve Türkiye’de Uygulanan Çitleme Politikaları. *Teoriden Mücadeleye Müşterekler Siyaseti*. Erdoğan, E., N. Yüce ve Ö. Özbay (Der.), İstanbul: SEHAK, 27-47.

Dardot, P. ve C. Laval (2018). *Müşterek: 21. Yüzyılda Devrim Üzerine Bir Deneme*, (Çev. E. Sarıkartal ve F. Taylan), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

De Angelis, M. (2017). Krizler, Hareketler ve Müşterekler. *Herkesin, Herkes İçin Müşterekler Üzerine Eleştirel Bir Antoloji*. (Der. F. Adaman., B. Akbulut ve U. Kocagöz), (Çev. Kolektif), İstanbul: Metis, 250-278.

De Angelis, M. ve D. Harvie (2017). Müşterekler. *Herkesin, Herkes İçin Müşterekler Üzerine Eleştirel Bir Antoloji*. (Der. F. Adaman., B. Akbulut ve U. Kocagöz), (çev. Kolektif), İstanbul: Metis, 105-127.

Dombroski, K., G. Diprose, ve I. Boles (2019). “Can the commons be temporary? The Role of Transitional Commoning in Post-Quake Christchurch”. *Local Environment*, 24(4), 313-328.

Dwinell, A. ve M. Olivera (2017). Su Bizim Ulan! Bolıvy’da Suyun Müşterekleştirilmesi. *Herkesin, Herkes İçin Müşterekler Üzerine Eleştirel Bir Antoloji*. (Der. F. Adaman, B. Akbulut ve U. Kocagöz), (çev. Kolektif), İstanbul: Metis, 187-197.

Erdoğan, E., N. Yüce ve Ö. Özbay (Der.) (2018). *Teoriden Mücadeleye Müşterekler Siyaseti*. İstanbul: SEHAK.

Ergen, M. (Der.) (2019). *Kent Hakkı, Müşterekler ve Olasılıklar*. İzmir: Yakın Kitabevi.

Fırat, B. Ö. (2011). “Ve Mademki Sokaklar Kimsenin Değil”: Talan, Dolandırıcılık ve Hırsızlığa Karşı Kentsel Müşterekler Yaratmak”. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 9(36), 96-116.

Fırat, B. Ö. (2015). Mekânın Savunusundan Müşterekleri Kurmaya Gezi Direnişisi. *Müştereklerimiz Paylaştığımız Her Şey*. (Der. J. Wallsajper), (Haz. B. Akbulut), (Çev. Kolektif), İstanbul: Metis, 287-290.

Fırat, B. Ö. (2018). “Park, Mera, Sinema: Müşterekleri Mülkiyetle Birlikte Düşünmek”. *Felsefelogos*, 68, 101-118.

Fırat, B. Ö. (2019). "Müşterekleştirme ve Çitlemenin Zamanı: Göllüce’de Toprak Mücadeleleri". *Praksis*, 49, 39-66.

Fırat, B. Ö. (2022). “A Double Movement of Enclosure and Commons: Commoning Emek Movie Theatre in There Acts”, *City*, doi.org/10.1080/13604813.2022.2126216.

Genç, F. (2019). “Çitlemeler ve Politikanın Yitimi: Türkiye’de Güncel Kentsel Rejim”. *Praksis*, 49, 9-38.

Gibson-Graham, J. K., J. Cameron, ve S. Healy (2013). *Take Back the Economy: An Ethical Guide for Transforming Our Communities*. University of Minnesota Press.

Gibson-Graham, J. K., J. Cameron, ve S. Healy (2016). Commoning as a Post-Capitalist Politics. *Releasing the Commons: Rethinking the Futures of the Commons*. (Ed. A. Amin ve P. Howell), New York: Routledge, 192-212.

Gidwani, V. ve A. Baviskar (2017). Kentsel Müşterekler. *Herkesin, Herkes İçin Müşterekler Üzerine Eleştirel Bir Antoloji*. (Der. F. Adaman, B. Akbulut ve U. Kocagöz), (çev. Kolektif), İstanbul: Metis, 198-201.

Gilmore, A. (2017). “The Park and the Commons: Vernacular Spaces For Everyday Participation and Cultural Value”. *Cultural Trends*, 26(1), 34-46.

Gönlügür, E. ve D. Sezer (2021). “Therapeutic Forgetting, Agonistic Remembrance: Conflicting Memories of Izmir’s Kültürpark and Contested Narratives in Contemporary Turkey”. *Memory Studies*, 14(2), 395–421.

Hannachi, M. Taddei, E. Capri, C. T., N. Raulet-Croset, ve H. Dumez, (2017). (Re-)creating the commons: the social construction of new commons: Learning from the case of water management in the city of Naples (Italy). International Association for the study of the commons (IASC, 2017) and “Self-governance, cooperation and institutional change”, International Association for the Study of Common Property (IASCP). USA., Jul 2017, Urtecht, Netherlands.

Hardt, M. (2017). Komünizmde Müşterek Olan. *Herkesin, Herkes İçin Müşterekler Üzerine Eleştirel Bir Antoloji*. (Der. F. Adaman, B. Akbulut ve U. Kocagöz), (çev. Kolektif), İstanbul: Metis, 144-158.

Hardt, M. ve A. Negri (2013). *Duyuru*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Hazar Kalonya, D. ve S. P. Öztürk (2021). “Kentsel Belleğin Müşterek Mekânı: Kültürpark”. *Ege Mimarlık*, 56-61.

Hazar, D. ve K. Velibeyoğlu, (2018). “Kırsal-Ekolojik Müştereklerimiz: Mera Alanları”. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, Cilt 24, Sayı:2 Sayfa:193-201.

Healy, S., C. Borowiak, M. Pavlovskaya, ve M. Safri (2021). “Commoning and the Politics of Solidarity: Transformational Responses to Poverty”. *Geoforum*, 127, 306–315.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültürpark Koruma Amaçlı İmar Planı ve Plan Raporu (2022)

İzmir Ticaret Odası’nın Kültürpark İle İlgili Görüşleri Raporu (2014)

Koçak, Y. (2019). Ortak Bir Bostan ve Atölye: Ankara, 100. Yıl Mahallesi’nde Müşterekleştirme Pratikleri, *Yayımlanmamaş Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: ODTÜ.

Kültürpark Çalıştay Raporu (2018).

Kültürpark Arama Konferansı (2019).

İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültürpark Koruma Amaçlı İmar Planı (2021).

Lang, L. (2018). "Making and Enabling the Commons: Shared Urban Spaces and Civic Engagement in North Manchester". *Realising the City: Urban Ethnography in Manchester*. (Ed. C. Lewis ve J. Symons), Manchester Scholarship Online: Manchester.

Leitheiser, S., E-M. Elen-Maarja Trel, I. Horlings ve A. Franklin (2022). "Toward the commoning of governance". *Environment and Planning C: Politics and Space*, 40(3), 744-762.

Linebaugh, P. (2008). *The Magna Carta Manifesto: Liberties and Commons for All*. Berkeley: University of California Press.

Linebaugh, P. (2014). *Stop, thief!: The Commons, Enclosures, and Resistance*. PM Press.

Molotch, H. (1993). "The Political Economy of Growth Machines". *Journal of Urban Affairs*, (15)1, 29-53.

Özınanır, C. I. (2013). "Gezi Direnişi'nden Forumlara: Saatlerin Ayarını Bozan Politikanın Dönüşü". *Mülkiye Dergisi*, 37(3), 183-200.

Pasin, B., A. Yılmaz, ve K. Kılınç (2015). Hatırlamanın ve Unutmanın Kentsel Sahnesi Olarak Kültürpark'ın Belleği. *İzmir Kültürpark'ın Anımsa(ma)dıkları: Temsiller, Mekânlar ve Aktörler*. (Der. B. Pasin, K. Kılınç ve A. Yılmaz), İstanbul: İletişim Yayınları

Penpecioglu, M. (2019). "İzmir'de Yerel Demokrasiyi Filizlendirmek: Müşterekler Üzerinden Katılımcı Bir Tartışmaya Davet". *Uluslararası Yerel Yönetimler, Demokrasi ve İzmir Sempozyumu*. (Ed. E. Akpınar), İzmir: Büyükşehir Belediyesi Akdeniz Akademisi, 401-419.

Peters, B. G. ve J. Pierre (2012). Urban Governance. *The Oxford Handbook of Urban Politics*. (Der. P. John, K. Mossberger ve S. E. Clarke), New York: Oxford University Press, 71–86.

Russell, B., K. Milburn, ve K. Heron (2022). "Strategies for a New Municipalism: Public–Common Partnerships Against the New Enclosures". *Urban Studies*, <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/00420980221094700>

Stavrides, S. (2016). *Kentsel Heterotopya: Özgürlükler Mekânı Olarak Eşikler Kentine Doğru*. (Çev. A. Karatay), İstanbul: Sel Yayıncılık.

Stavrides, S. (2017). Brezilya Kent Hareketleri: Kenti Müşterek Olarak Yeniden İcat Etmek. *Herkesin, Herkes İçin Müşterekler Üzerine Eleştirel Bir Antoloji*. (Der. F. Adaman, B. Akbulut ve U. Kocagöz), (çev. Kolektif), İstanbul: Metis, 234-249.

Stavrides, S. (2018), *Müşterek Mekân: Müşterekler Olarak Şehir*, çev. Cenk Saraçoğlu, İstanbul: Sel.

Tekeli, İ. (2018). *İzmir Belediyeciliğinde 2004-2018 Dönemi'nin Öyküsü*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Akdeniz Akademisi, İzmir.

Theodore N., J. Peck ve N. Brenner (2012). “Neoliberal Kentçilik: Kentler ve Piyasaların Egemenliği”. *İdealkent*, 7, 21-37.

TMMOB İl Koordinasyon Kurulu Kültürpark Projesi Değerlendirme Raporu (2016).

Toprak, D. ve H. Ertuş (2020). *Ortaklaşa Kenti Müşterekleştirmek*. European Cultural Foundation.

Wallsajper, J. (Der.), Akbulut, B. (Haz.) (2015). *Müştereklerimiz Paylaştığımız Her Şey*. (çev. Kolektif), İstanbul: Metis.

Williams, M. J. (2018). “Urban Commons are More-Than-Property”. *Geographical Research*, 56(1), 16–25.

Yıldırım, Y. (2018). "Neoliberalizme Karşı Demokrasi: Ortak Olanı Yeniden Kurmak İçin Mücadele". *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, (6)1, 123-142.

Görüşmeci Listesi

Görüşmeci 1: Şehir Plancısı ve Akademisyen

Görüşmeci 2: Kültürpark Platformu Üyesi

Görüşmeci 3: Konak Kent Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi ve Kültürpark Platformu Üyesi

Görüşmeci 4: Kent ve Çevre Hakları Savunucusu, Kültürpark’a Dokunma Grubu Eski Üyesi

Görüşmeci 5: TMMOB’a Bağlı Meslek Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi

Görüşmeci 6: TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu Üyesi

İnternet Kaynakları

https://www.sozcu.com.tr/2014/gundem/izmirde-kulturpark-belirsizligi-670572/?utm_source=dahafazla_haber&utm_medium=free&utm_campaign=dahafazlahaber (8.12.2014)

<https://anayurtgazetesi.com/haber/10497774/kocaoglu-sehir-nefes-alacak> (28.05.2014)

<https://www.izgazete.net/kultur-sanat/kulturpark-projesi-iptal-edildi-sira-basmane-deh18096.html> (19.08.2017)

<https://www.izgazete.net/belediye/kulturpark-icin-koruma-amacli-imar-plani-h10424.html> (17.10.2016)

<https://www.izgazete.net/cevre/kulturpark-platformu-kocaoglu39yla-gorustu-taleplerini-ilette-h10428.html> (18.10.2016)

<https://www.izgazete.net/cevre/izmirililere-cagri-kulturpark-a-sahip-cikin-h28511.html> (29.08.2018)

<https://www.izgazete.net/genel/soyer-den-kulturpark-izfas-binasi-ile-ilgili-onemli-hamle-h34717.html> (18.04.2019)

<https://www.izgazete.net/genel/beklenen-haber-geldi-folkart-basmane-den-cekiliyor-h35519.html> (13.05.2019)

<https://www.izgazete.net/belediye/katilimci-demokrasi-nin-ilk-adimi-kulturpark-ta-h36537.html> (16.06.2019)

<https://www.dokuzeylul.com/guncel/gsf-kulturpark-a-tasiniyor-h153717.html> (12.07.2019)

<https://www.izgazete.net/genel/kulturpark-uretici-pazari-acildi-h40430.html> (16.10.2019)

<https://www.izgazete.net/genel/kulturpark-uretici-pazari-na-elestiri-geldi-h40487.html> (19.02.2019)

<https://www.izgazete.net/cevre/eski-karari-hatirlatip-kaldirilmasini-istediler-h42279.html> (19.12.2019)

<https://www.a3haber.com/2021/01/27/tunc-soylerden-kulturpark-aciklamasi-herkesi-memnun-etmek-mumkun-olmayabilir/> (27.01.2021)

<https://www.egedesonsoz.com/haber/Kulturpark-planlari-kuruldan-gecti/1099202> (08.04.2022)

<https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/kulturpark-kultur-sanatin-merkezi-olacak/13246/156> (27.03.2015)

<https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/katilimci-demokrasi-izmir-de-basliyor/40678/156> (16.09.2019)

<https://www.arkitera.com/haber/ilhan-tekeli-yeni-kulturparki-anlattii/> (07.09.2016)

<https://www.spo.org.tr/detay.php?sube=6&tip=3&kod=9911> (02.12.2019)

<https://www.izgazete.net/cevre/izmirililere-cagri-kulturpark-a-sahip-cikin-h28511.html> (28.09.2018)

<https://www.a3haber.com/2022/09/26/kulturpark-platformundan-terra-madre-tepkisi-bir-italyan-markasi-icin-yesil-dokuyu-kapatip-yasami-oldurduler/> (26.09.2022)

<https://www.izgazete.net/belediye/kulturpark-icin-koruma-amacli-imar-plani-h10424.html> (17.10.2016)

<https://www.egedesonsoz.com/haber/TMMOB-dan-Kulturpark-raporu-Ne-istediler-ne-onerdiler/929747> (28.06.2016)

<https://www.evrensel.net/haber/470722/tmmob-kulturparkin-korunmasi-icin-yetkilileri-goreve-cagiriyoruz> (23.09.2022)

<https://www.bizimizmir.net/turizm-sektorunden-tek-yumruk-mesaji-36454> (08.12.2016)

<https://www.izmimod.org.tr/basin-aciklamalari/kulturpark-raporu-ve-calismalar> (07.02.2021)

Kentsel Yönetişimi Müşterekleştirmenin Sınırları ve Geleceği: İzmir Kültürpark Örneği

<https://www.gazeteduvar.com.tr/turkiye/2019/10/30/kultur-park-platformu-pazara-neden-karsi> (30.10.2019)

<https://www.izgazete.net/politika/dr-mehmet-penbecioglu-basmane-cukuru-kulturpark-ile-birlikte-h35659.html> (16.05.2019)